

Vpl.

Pyhäjärvi

Torstai 17.6.2021

Pyhäjärveläisyyden vaalija - Karjalan puolustaja

N:o 6 • 66. vuosikerta

KUVA ESA MÄKINEN

Amanuessi Emma Kurki (vas.) kertoi myös näyttelyn rakentamisesta. Tämä huone kertoo sota-ajasta, evakuoinneista ja asutusajasta.

”Siun ja miun” kutsuu Sastamalaan

Lajissaankin harvinainen, laajasti luovutetun Karjalan entistä pitäjää esittelevä *Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi* -näyttely avattiin lokakuun alussa 2020 Sastamalan seudun museossa. Pandemian takia ovet olivat useita kuukausia kiinni.

Näyttelyn uusi startti alkoi toukokuun alussa, kun museot saivat jälleen pitää oviaan rajoituksia noudattaen avoinna. Onneksi *Miun ja siun* näyttelyaika on jo

suunnitellusti pitkä ja jatkuu siis vielä koko kesän yli elokuun loppuun 2021.

Antoisa aikamatka

Pääsin tutustumaan näyttelyyn Sastamalan seudun museon amanuessin, näyttelyn kokoojan **Emma Kurjen** johdolla ja pyhäjärveläisten, näyttelyä rakentamassa olleiden **Kirsti Nas-kalin** sekä **Esa Mäkisen** seuras-

sa. Odotin innostuneena, mitä kaikkea näyttely vasta kaksi vuotta sitten pyhäjärveläisten adoptioimalle pitäjälehdessä toimittajalle antaa - en joutunut pettymään!

Näyttely vie monella tasolla Kannaksen Pyhäjärvelle, niihin puitteisiin, jossa lehden lukijain esivanhemmat siellä uurastivat ja siihen elämään, jota siellä rakennettiin tuleville sukupolville. Näyttely kertoo elinkeinoista, harrastustoiminnasta, kirkosta ja

seurakuntaelämästä. Se nostaa esiin muutamia voimahahmoja, jotka ovat elämäntyöllään palvelleet pitäjän asukkaita ja sen kulttuurin kehittämistä ja säilymistä.

Näyttelyn esineet, valokuvat, videot ja äänet kuten linnunlaulu, murrelallenteet ja kirkonkellon sointi, koppaavat vierailijan mukaan antoisalle aikamatkalle.

Sukukirjakilpailuun osallistui noin 30 teosta

”Mitäs myöstä” Vuoden sukukirja

Kyösti Pärssinen

Suomen Sukututkimusseura valitsi kirjamme *Mitäs myö Pärssiset* Vuoden sukukirjaksi 2020. Tunnustus luovutettiin maaliskuussa Suku 2021 -tapahtuman yhteydessä.

Vuoden sukukirja -kilpailu järjestettiin nyt 30. kerran. Raatiin kuuluivat puheenjohtaja **Christer Kuwajan** lisäksi **Eeva Hasunen**, **Tommy Koukka** ja **Elina Maaniitty**.

Kilpailuun osallistui noin 30 teosta. Raati piti pääosaa kirjoista mielenkiintoisina. Varsinaisten sukukirjojen lisäksi kilpailuun oli lähetetty elämäkertateoksia ja kaksi kaunokirjallista teosta.

Raati toteaa, että voittajaksi valittu *Mitäs myö Pärssiset - Karjalaisen suvun 500 rauhan ja sodan vuotta* on huolellisen työn tulos, ja siinä on kiitettävästi kiinnitetty huomiota historialliseen kontekstiin. Sukutaulut ja lähdeluettelot ovat selkeitä. Taitto on ammattimaisesti toteutettu ja kirjojen kannet ovat onnistuneita. Teos on monipuolinen ja

kattava, ja siinä on hyödynnetty myös DNA-testaamista.

Raati myönsi lisäksi kunniamaininnat **Tiina Jägerin** kirjalle *Kasken kasvattamat - Iivar Piiraisen jälkipolvet Huhtilammelta Härmiin* sekä **Kirsti Pasasen** kirjalle *Kukkokset Joensuun kylässä ja kaupungissa*. Karjalais-sukujen kirjoja nämäkin, tosin pohjoiskarjalaisten.

KIIITOSPUHEEN VIDEOTILAISUUDESSA piti Pärssisen Sukuseuran varapuheenjohtaja **Kyösti Pärssinen**. Puhe on julkaistu kokonaisuudessaan sivulla 7.

Kyösti Pärssinen on ylpeä karjalaisuudesta ja iloinen tiedosta ja löydöistä, joita kirjan toimittaminen hänelle avasi.

Karjalainen sunnuntai-iltapäivä Mouhijärvellä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Vammalan Karjalaseura ja Sastamalan seurakunta järjestävät yhdessä konsertin ja kirkkokahvit Mouhijärven kirkossa sunnuntaina 7.11.2021, jos koronatilanne sallii.

Katso tapahtumat

16

Vanhan kirjallisuuden päivät

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Vpl. Pyhäjärvi-lehti ja Vammalan Karjalaseura osallistuvat yhdessä Vanhan kirjallisuuden päiville 30. - 31.7.2021 Sastamalassa, jos koronatilanne sallii.

Katso tarkemmin sivu 16.

Muistellemme Pyhäjärvijuhlia

6

Päiväläisen valokuvat ovat esillä Tukholmassa

Valokuvataiteilija **Riitta Päiväläisen** upea valokuvanäyttely *Shelter (Suoja)* on esillä Tukholmassa Mariatorget -metroasemalla ensi vuoden huhtikuuhun asti. Pyhäjärveläisjuurisen valokuvaajan näyttelystä kertoi lehtemme numero 4/2021. Kuvan teoksen nimi on *Shade*.

Pääkirjoitus

Vihdoinkin kesä

□ Esko Pulakka,
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston pj.

Kesä on nyt sitten tullut. Kaivoin uskollista moottoripyörä-ratsua esille. Käynnistyi huonosti, nykymoottorit ja etenkin polttoaineet ovat sellaisia.

Eläkeläisen elämäkuviot ovat pienentyneet, etenkin näin pandemian aikaan. Esitän esimerkin siitä, kuinka helposti arki voi häiriintyä. Meidän talomme on tien vieressä. Tie-alue luovutettiin veloituksetta käyttöönsä, ja nykyään se on paikallistie, jota yhteiskunta hoitaa, ei siinä mitään. Tiellä on monenlaisia käyttäjiä. Täällä syrjäseudulla näkee hevosiaakin ulkoiluttettavan, sekin on ihan oikein. Muutama päivä sitten komea rivi kakkaroita ilmestyi suoraan tupamme ikkunoiden kohdalle. Pari päivää katselin ja ärsytti, ajattelin, että hevosharrastaja tulee varmaan korjaamaan jälkensä, mutta mitään ei tapahtunut. Taajamien koirankakkajutut ovat peruskauraa omakotialueilla. Sitten laadin kylän Whatsapp-palstalle varovaisen viestin kuvan kanssa. Lähin talli vastasi heti, ettei heidän hepoistaan voi olla kysymys, se olisi ohjeistuksen vastaista. Viestiketju tavoitti varmaan kuitenkin asianomaisenkin, sillä pallukat katosivat huomaamatta muutamassa tunnissa. Saattoivathan ne löytää tiensä myös tarkkaavaisen ohikulkijan puutarhaan, tavarahan on rahan arvoista.

Hevoset kuuluvat maalaismaisemaan, mutta aika on muuttunut. Kun ajan raskaalla koneella ja huomaan hevosen lähellä, saatan pysäyttää koneen, että turvallisuus säilyy. Molemmipuolista huomaavaisuutta toivon.

Iltaisin luen jotakin kirjaa. Jotkut edistävät unen saapumista, jotkut tempaavat mukaansa pidemmäksi toviksi. Nyt on menossa mielenkiintoinen Aapo Roseliuksen ja Tuomas Teperon kokoama "Muukalaisten invaasio - siirtoväki Suomen ruotsinkielisillä alueilla 1940-1950". Kirjoittajat ovat historian dosentteja, toinen Oulusta ja toinen Helsingistä. Mielenkiintoista asiaa! Jotain olen noista ongelmista kuullut, mutta tämä kirja selvittää aihepiiriä laajasti. Minulle uusia asioita-kin kirjassa esiintyi. Mainitsen pari.

Risto Ryti vastusti ensin, että suurten tilojen omistajat joutuvat luovuttamaan peltojaan. Peruste oli, että tuotanto romahtaa ja tulee nälänhätä. Mutta niin kävi, että nopeasti kokonaistuotanto lisääntyi. Ihan tyypiesimerkki on tämä meidän kylämme, silloisen Suoniemen Kuljun kartanon perämaa ja Kulju. Kun evakot saivat valmiiksi parikymmentä navettaa ja ne olivat lemmiä täynnä, tuotanto oli reilusti kasvanut. Laajempaan osoituksena on tosiasia, että evakkotilojen muodostamisen jälkeen parin kymmenen vuoden kuluessa oli jo valtakunnallisesti ylituotanto-ongelmaa.

Toinen minulle uusi asia oli, että talvisodan rauhanneuvotteluissa J. K. Paasikivi ja Väinö Tanner jätivät melko pitkään, että karjalaisten pitää saada valita, jäävätkö he alueilleen vai siirtyvätkö uuden rajan taakse. Kirjan mukaan lopulta Neuvostoliitto ilmoitti, ettei tästä neuvotella enempää, aluehan on jo tyhjä.

Mitä tulee lisäksi varsinaisiin ruotsinkielisiin alueisiin, eivät asiat ole niin yksioikoisia kuin olen aiemmin kuvitellut.

Aika uskomattomia asioita. Jos ette usko, tarkistakaa kirjasta.

Takaisin pyörän pariin. Vertikaalitwini kävi ensin vain yhdellä sylinterillä. Tulppien vaihto piti tehdä; irrottaa kaatumarautoja, katteita ja jäähdyttäjää. Kyykkiminen alkaa olla jo hankalaa, mutta tämän pyörän päällä ei tarvitse istua kyykyssä! On aika lähteä laajentamaan ympyröitä niin, etteivät kakkareet ja muut pikku jutut häiritse kovasti. Ajatellaan positiivisesti, yritetään edes. Vielä jaksaa sentään kiivetä pyörän päälle. Miten kauan pyöräilyä, siis moottorin kanssa, saa harrastaa?

Sen pohtiminen ei ole tämän päivän kysymys. Lähde-tään nyt rajoitukset muistaen liikkeelle. Hyvää sydänkesää kaikille!

Esko Pulakan juuret ovat järvisuudelta Noitermaasta.

Puolustusvoimain lippupäivänä 2021 Puolustusministerin ajatuksia sodasta ja rauhasta

Puolustusministeri
Antti Kaikkonen.

Puolustusvoimain lippujuhlaa vietettiin tänäkin vuonna pandemian vuoksi poikkeavin menoin. Perinteistä valtakunnallista paraattia ei järjestetty, mutta arvokasta ohjelmaa oli toki tarjolla.

Mikkelissä järjestetyssä seppeleenlaskutilaisuudessa maa-voimien esikuntapäällikkö kenraalimajuri **Markku Myllykangas** laski Puolustusvoimien seppeleen yhdessä Mikkelin varuskunnan päällikön everstiluutnantti **Joni Volasen** kanssa Päämajapatsaalle.

Yle televisioi Puolustusvoimain lippujuhlan päivän pääkonsertin, jossa esiintyi Rakuunasoittokunta kapellimestareinaan musiikimajuri **Riku Huhtasalo** ja Tomi Väisänen. Solistit olivat **Reino Nordin**, **Laura Närhi** ja **Jarkko Ahola**. Konsertin juonsi TV-ankuri **Jussi-Pekka Rantanen**. Yleisöä ei koronarajoitusten takia

ollut paikalla. Konsertti on edelleen katsottavissa kokonaisuudessaan Yle Areenassa.

Päivää juhlisti omalla tavallaan myös Mikkelissä Sodan ja Rauhan keskuksen Muistin avajaiset. Karjalaisina meillä on ajatuksissamme myös tilanne 80 vuotta sitten – elimme näihin aikoihin vielä rauhan aikaa, mutta jatkosota käynnistyi vielä saman kuun aikana.

Esitämme muutaman kysymyksen sotaan ja rauhaan liittyen puolustusministeri **Antti Kaikkoselta**, jonka suku on jakanut muitten pyhäjärveläisten sukujen sotien seurauksena kokeman kohtalon.

1. Mitkä ovat ajatuksesi Puolustusvoimain lippujuhlan päivänä 4.6.2021 lippujen noustessa salkoihin?

-Tunnen kiitollisuutta siitä, mitä edeltävät sukupolvet ovat meidän hyväksemme tehneet. Ja tunnen ylpeyttä siitä, että saan itse olla mukana rakentamassa turvallista ja hyvinvoivaa Suomea. Rauhan ylläpitäminen edellyttää meiltä riittävää puolustuskykyä ja viisasta ulkopoliittikaa.

2. Miten näet Muistin – Sodan ja Rauhan keskuksen – tehtävän?

-Sotaa ja rauhaa koskevat kysymykset ovat erittäin tärkeitä – ja vakavia aiheita. Rauhan ylläpitäminen ja turvaaminen on kansakunnan olemassaolon ja kehityksen kannalta elintärkeää.

-Sodan ja rauhan keskus Muisti tarjoaa tärkeän mahdollisuuden perehtyä sodan vaikutuksiin yhteiskunnan ja yksittäisen ihmisen sekä ihmisryhmän näkökulmasta. Koen, että Sodan ja rauhan

keskus Muisti täydentää hyvin suomalaista sotaan ja puolustukseen keskittyvää museokenttää – omalla tavallaan.

3. Mikä on jatkosodan opetus?

-Jatkosodan opetuksia on monia. Yksi niistä on se, että pahan päivän varalle on syytä varautua etukäteen. Tätähän me puolustushallinnossa teemme – vuoden jokaisena päivänä, vuodesta toiseen. Toinen tärkeä opetus on se, että yhdessä voimme selvitä lähes kaikesta.

-Olen tyytyväinen siihen, että meillä Suomessa kansalaiset suhtautuvat maanpuolustukseen erittäin myönteisesti. Suomalainen asevelvollisuusmalli ja kansalaisten korkea maanpuolustustahto ovat vahva signaali sille, että Suomi pyrkii pysyttelemään sotilaallisten kriisien ulkopuolella – ja että tarvittaessa olemme valmiita ja kykeneviä puolustamaan maatamme.

4. Mitä haluat sanoa nuorille varusmiespalveluksen kynnyksellä?

-Varusmiespalveluksen aloittaville haluan sanoa sen, että tehkää parhaanne – enempää ei kukaan voi vaatia. Uskon, että selviätte palveluksesta kunnialla – ja että olette tarvittaessa valmiita puolustamaan Suomea.

-Varusmiespalvelus on tärkeä osa asevelvollisuutta, mutta on hyvä muistaa, ettei asevelvollisuus päätty varusmiespalveluksen jälkeen. Aikanaan siirtyminen reserviin on tärkeä osa asevelvollisuutta. Suomen puolustus perustuu laajaan ja osavaan reserviin. Toivotan teille vahvat resermit armeija-aikaan! □ ti

OIKAISU / TARKENNUS NO 5/2021 artikkeliin Alikersantista ammattitanssijaksi:
Ko. joukko-osasto on nimeltään Kainuun Prikaati ja alayksikkö on Kainuun Tykistörykmentti.

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero 7-8 ilmestyy 13.8.
Aineisto toimitukseen viimeistään 26.7. mennessä.

facebook.com/
Vpl-Pyhäjärvi-lehti

Julkaisija:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:
Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Tilauhinta:
Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilaukset
kotimaahan tai
ulkomaille tai lahjaksi

irtonumero 3 €

Toimitusneuvosto:
Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tuomo Hinkkanen
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka

**Tilaukset, jakeluhäiriöt
ja osoitteenmuutokset:**
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharintie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Ilmoitushinnat:
Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Sivunvalmistus:
Artea, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata leh-
teen lähetettyä aineistoa.

>> sivulta 1

Tarinallisuus vetonaulana

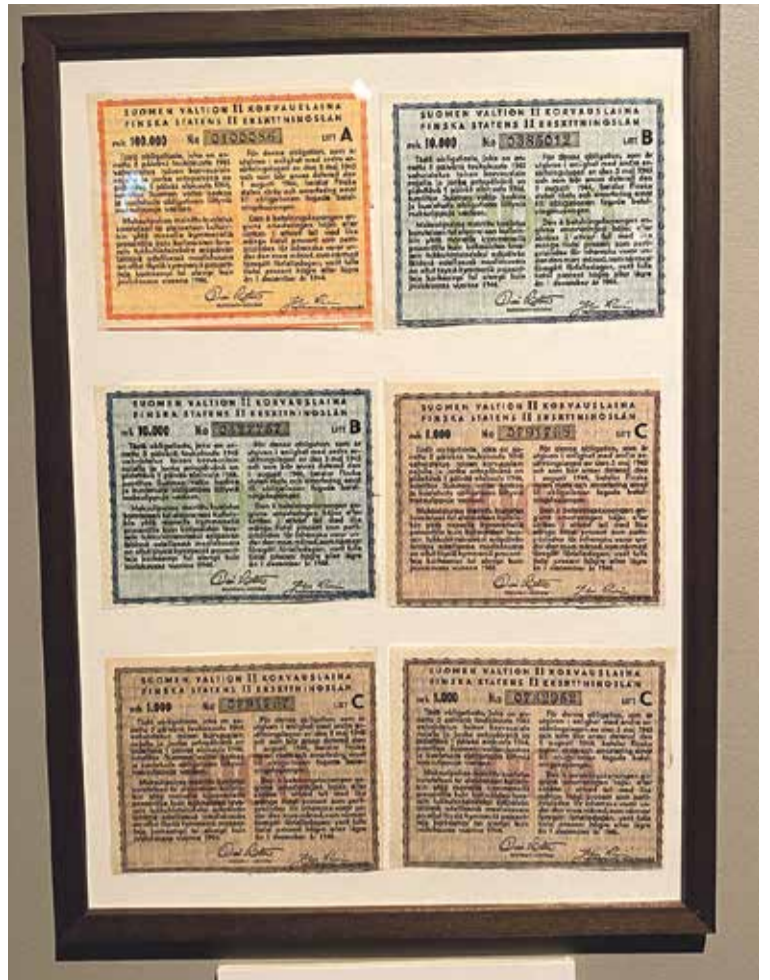
Millainen paikka Pyhäjärvi oli, millainen asutus ja mitä jälkiä siitä on jäljellä? Näihin kysymyksiin vastaa näyttelyn alkuosa. Se raamittaa pitäjän historian ja kertoo esineistöllä ja niiden tarinoilla elämästä, asukkaista, elinkeinoelämästä, harrastus- ja sivistystoiminnasta ennen sotia.

Toinen huone kulkee pyhäjärveläisten mukana sota-ajassa, evakossa, jatkodan aikaisessa paluussa Pyhäjärvelle sekä lopullisessa lähdössä vuonna 1944. Huone kertoo myös asutusajasta.

Viimeinen näyttelyhuone kertoo siitä, miten pyhäjärveläisyys näkyy ja miten sitä vaalitaan ja ylläpidetään tänä päivänä.

Näyttelyssä voit kuunnella älypuhelimella avulla ääninauhoilta pyhäjärveläisten kertomuksia, esimerkiksi Konevitsan juhlasta, marlattominnasta, kaupankäynnistä, sodan alusta, karjan evakoinnista tai evakkotaipaleesta lasten kanssa. Ääninauhat ovat poimintoja Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistosta.

Näyttelyssä on myös muutamia videotallenteita katsottavissa. Puolustusvoimain katsaus 84 kertoo karjalaisten evakoinnista Lappeenrantaan ja torjuntataisteluista Karjalan kannaksella vuonna 1944. Uudempi videotallenne kertoo pyhäjärveläisistä perinteistä. Näyttely antaa paljon kaikille karjalaisjuurisille ti

"Siun ja miun"

Vpl. Pyhäjärvi näyttely 31.8.2021 asti

Marttilankatu 12, Sastamala

NÄYTTELY ON AVOINNA:
Kesäaukioloajat 1.6.-15.8.:
päivittäin klo 10 - 17
16.8. alkaen:
ti-la klo 10 - 16
to klo 10 - 18

Sastamalan seudun museon näyttelyihin otetaan kerrallaan sisään 15 henkilöä.

www.pukstaavi.fi

Näyttely on mukana Karjalan Liiton Karjala ympäri Suomen -matkailukampanjassa

Rovasti Karl Adolf Wiika (1888-1958) oli Pyhäjärven seurakunnan kirkkoherra vuodesta 1929 aina seurakunnan lakkauttamiseen 31.12.1949 asti. Vitriinissä on hänen matkakahtoilisvälineistöään, jota hän käytti vieraillessaan sairaiden ja vanhusten luona kotikäynneillä.

Välineistön vieressä on Matti Inkisen virsikirja vuodelta 1907. Avain sopii Pyhäjärven seurakunnan arkistokaappiin, jonka kohtalosta ei ole tietoa.

Avaimen vieressä on kaunis kirkkosilkki eli silkinen kirkkohuivi, joka on ostettu Pietarista 1860-luvulla.

Kustaa Teittinen lähti evakkoon Hepoharjusta ja otti mukaansa tavaroita kuljettaakseen kannellisen pärekopan. Siinä on nyt on esillä Ivaskansaaresta lähteneen Anna Ijaksen keskeneräiseksi jäänyt, evakkomatkan tehnyt, verkakankainen kirjontatyö.

Sen vieressä on Pyhäjärven lastenkodin ruokakello. Lastenkoti sijaitsi Pyhäjärven aseman lähellä ja se oli perustettu vuonna 1934. Lastenkoti evakuoitiin talvisodan jaloista Alavudelle. Lastenkodin toiminta lakkautettiin myöhemmin sijoittamalla lapset yksityisiin koteihin tai muihin lastenkoteihin.

Kellon yläpuolella on evakkoirtaimiston tyyppinen nimikortti. Nimi: Matti Hinkkanen, Määräasema: Myllymäki.

Näyttely kertoo myös karjalaisten asuttamisesta, maanhankintalaita ja sopeutumisesta uusille seuduille.

Luovutettava maa hankittiin pääasiassa valtiolta, seurakunnilta, kunnilta ja yhtiöiltä. Suurista kartanoista lunastettiin lähinnä viljelmättömiä sivutiloja. Pieni osuus karjalaisille osoitettavaa maata lunastettiin yksityisiltä maanviljelijöiltä.

Osa karjalaisten menetetyistä omaisuudesta korvattiin valtion obligatioina. Myös maata luovuttaneet saivat korvaukseksi obligatioita. Niitä voitiin lunastaa vielä vuosia niiden saamisen jälkeen. Inflaatio söi ajan kuluessa niiden arvoa.

Jatkosodan alettua 25.6.1941 vallattiin menetetyt alueet takaisin. Pyhäjärvellä käytiin taisteluja Konitsan, Tiituan, Montruan ja Lahnavalkaman kylissä. Suomalaiset saivat vallaattua Pyhäjärven alueen 23.8.1941 ja Konevitsan saaren kuukautta myöhemmin. Kun kotikonnuille päästiin jatkosodan aikana taas palaamaan, tarvittiin kirjalliset luvat, joita myönnettiin aluksi työkykyisille sadonkorjuuta ja syyskyltöjä varten. 6 000 asukasta oli palannut vuoteen 1944 sennessä.

Huoli omaisista oli yhteistä rintamalla ja kodeissa. Kenttäposti kulki ahkeraan molempiin suuntiin. Rouva Anna Sipiläinen Konnitsasta sai odotetun kirjeen, johon lähettäjä oli tehnyt tuohesta kuoren.

Hauska tapaaminen museolla

Tapasimme näyttelyssä **Harri Inkisen**, jonka isoisä **Matti Inkinen** toimi myllärinä Yläjärven kylässä Vpl. Pyhäjärvellä. **Kirsti Naskali** sai Harriilta arvokasta lisätietoa Topoteekissa olevaan valokuvaan Yläjärven myllyn ja kansakoulun vaiheilta. Harri tunsi tarkaan kuvan ja kertoi myllyn sijainneen kuvassa vasemmalla ja tie paikan koulun ja myllyn välissä. Pusan kaupan hän kertoi sijainneen vähän etäämpänä Saapruun menevän tien varrella.

Vesivoimalla toimivan myllyn yhteydessä oli myös saha ja pieni vesivoimalaitos, josta saatiin sähköä myös koulun ja asuintalon valaistukseen.

Harri Inkinen ja Kirsti Naskali katselevat Yläjärven myllyä.

Mylläri-Matilla oli seitsemän lasta, neljä tyttöä ja kolme poikaa, joista **Yrjö Inkinen** oli Harrin isä. Matti opetti pojalleen Juholle mylläriammattin, ja Juho toimi sotien jälkeen Korpilahdella myllärinä vuosikymmenet. Matin pojista Erkki ja Yrjö opettelivat sahareiksi. Harrin isä Yrjö teki elämäntyönsä sahurina, ja hän perusti sotien jälkeen Ikaalisiin sahan.

Harri Inkinen kertoi myös, että Inkisillä on valmisteilla sukukirja, joka valmistuu syksyllä. □EM

Näyttelyssä voit siis tutustua myös Topoteekkiin, johon on tallennettu vanhoja valokuvia Vpl. Pyhäjärveltä.

Tervetuloa näyttelyyn!

Menneen ajan terveisiä

– ÄIJÄN JA ISÄN ARKISTOLAATIKOLLA

Seija Hirvikoski

Tämä alkuvuosi on ollut erityinen ajanjakso perheessämme. Tammi- ja helmikuussa kuljimme isämme kanssa vielä yhtä matkaa. Maaliskuussa hyvästelimme hänet. Huhtikuusta eteenpäin ovat olleet vuorossa muistot ja muistelut hänestä ja samalla äidistä, kun olemme pikkuhiljaa tyhjentäneet heidän viimeistä kotiaan.

Muutama viikko sitten otin varaston hyllystä pienehkön laatikon, jossa oli merkintä: Karjala-seura ja Pyhänsäätiö. Ajattelin käydä sen nopeasti läpi ja siirtyä eteenpäin. (Isänihän oli jo aiemmin selvitetty tärkeitä vanhoja papereita ja toimittanut museoon ja muualle eteenpäin.) Tämän laatikon läpikäyminen on edelleen kesken.

Sieltä aukesi melkoinen aarreaitta koskien karjalaisuutta ja pyhäjärveläisyyttä vuosien 1945-1975 välillä. Toimintaa, jossa äijäni ja isäni ovat olleet mukana

ja joka on mielenkiintoista historiaa monella tapaa. Papereita tutkiessa olen ollut utelias, hämmästynyt, kiinnostunut, liikuttunut ja tiedonjano on lisääntynyt. On ollut mielenkiintoista huomata esimerkiksi käytetyssä kiellessä, maataloudessa ja yhdistystoiminnassa tapahtuneita muutoksia tähän päivään verrattuna. Samalla on näkynyt, kuinka samanlaisia me ihmiset edelleen toiminnaltamme monin tavoin olemme.

"Menneen ajan terveisiä - äijän ja isän arkistolaatikolla" -juttusarja alkaa äijäni **Matti Hinkkasen** pitämällä monipuolisella tervetulo- ja rakentajan juhlasa 2.6.1952 Kiikan seurojentolalla. Mielenkiintoisen sisällön lisäksi kiinnitin itse huomioni puheen pituuteen. Saamani opetuksen mukaan tervetulo- ja rakentajan juhlasa 2.6.1952 Kiikan seurojentolalla. Mielenkiintoisen sisällön lisäksi kiinnitin itse huomioni puheen pituuteen. Saamani opetuksen mukaan tervetulo- ja rakentajan juhlasa 2.6.1952 Kiikan seurojentolalla. Mielenkiintoisen sisällön lisäksi kiinnitin itse huomioni puheen pituuteen. Saamani opetuksen mukaan tervetulo- ja rakentajan juhlasa 2.6.1952 Kiikan seurojentolalla.

Kiikasta saamansa uuden kotipaikan ja koko rakennetun tai muuten hankitun uuden kodin omaavan siirtoväen juhlapäivä.

Me voisimme samalla myöskin sanoa tätä päivää kotien juhlapäiväksi, sillä suomalainen sananlasku sanoo: "oma koti kullakin kallis". Kansalliseepoksemme Kalevala kuvaa kotia monissa eri yhteyksissä ja arvostaa sen parhaimmaksi paikaksi maan päällä. Myöskin muitten kansojen keskuudessa on kodin arvo tunnettu ja tunnustettu, niinpä englantilainen sanoo, että kotini on minun linnani. Koti on se paikka, jossa otamme ensimmäiset keinahetelevat askelemme ja sieltä käsin me aikuisiksi vartuttuamme suuntaamme kulkumme maailmalle erilaisiin tehtäviin. Jos kodin asukas joutuu joksikin aikaa vieraalle seudulle, niin sieltä palattuaan hänen silmänsä etsivät tuttuja paikkoja ja mielessään hän muistelee niihin liittyviä tapahtumia. Erikoisesti lapsuus- ja nuoruusvuosien muistot pysyvät lähtemättömästi mielissä.

Kun karjalainen siirtoväki kesällä -44 jo toisen kerran matkasi evakkotaipaleellaan, niin kerran ryhmä hevostieheviä yöpyi eräällä Keski-Suomen talossa, illan kuluessa tuli talon isäntäkin katsoamaan vieraitaan ja keskustelun lomassa heitti kysymyksen: "Minne ne vieraat ovat matkalla?" Tähän vastasi joku joukon puolesta: "Me etsimme kotia." Näihin kolmeen sanaan sisältyi evakkotietään kulkevan ja lyhyen ajan sisällä jo toisen kerran ilman omaa syytään kotinsa, jopa kotiseutunsa menettäneen siirtoväen toive ja päämäärä.

ALUSSA JO TULI mainituksi, että tämä päivä on juhlapäivä. Kun toimeenpannaan suurempia juhlia ja kokouksia on yhtenä ohjelmanumerona retkeily johonkin historialliseen tai muuhun erikoisesti huomioituun paikkaan. Tämä tilaisuus, jossa nyt olemme, on mittasuhteiltaan niin vaatimaton, ettei ole ollut mahdollisuuksia tällaisen retkeilyn järjestämiseen.

Mutta kuunnelllessaan siirtoväen keskusteluita, esiintyy niissä joskus ajatus: "Olisipa tilaisuus, niin tehtäisiin retki entiselle kotipaikalle." Ja toisaalta paikallinen väestö kyselee oloja ja tapahtumia siellä. Me kaikki tiedämme, ettei mitään retkiä luovutetulle alueelle ole mahdollista suorittaa, sillä välillä on raja, joka esiripun tavoin sulkee katseiltamme kaikki sen takana olevat. Mutta mikään ei voi meitä estää ajatuksissamme muistelemasta menneitä ja tekemästä retkiä siirtoväen entisille asuinpaikoille ja kotoisille kunnahille.

Tässä mielessä rohkenisinkin pyytää Teitä hyvät kuulijani, siirtymään ajatuksissa noin 8 vuotta taaksepäin ja kanssani katelemaan muutamia silloin elettyjä tuokioita ja sen jälkeen siirtymään takaisin nykypäivän tapahtumiin. Me suuntaamme ensin kulkumme Viipuriin, Karjalaisten kaupunkiin, jossa useat ovat käyneet ja kaikki tietävät, missä sellainen paikka on. Jo lapsena luimme Suomen historiasta kuinka siellä sattui tuo kuuluisa Viipurin pamaus ja niin pois päin. Täällä läänin pääkaupungissa

sijaitsi mm. maanviljelysseuran omistama talo, jossa oli avara ja monissa suuremmissa kokouksissa käytetty kokoushuone "viljelyksen sali". Tässä salissa pidettiin maaliskuun lopulla 1944 kokous, jossa oli mukana silloinen maatalousministeri **Viljami Kalliokoski** ja kulkulaitosten ja yleistentöiden ministeri **Väinö Kaasalainen**, Viipurin työvoimapiirin ja Etelä-Karjalan kuntain työvoimapäälliköt ja eri pitäjistä kokoontunut salintäyteinen viljelyspäälliköiden joukko. Tässä kokouksessa tehtiin sotasuunnitelmia ensikevään kylvötavoitteiden saavuttamiseksi.

Kun kaikki käsiteltäväksi suunnitellut asiat oli ruodittu, nousi salin keskipaikkeilla istunut Antreasta kotoisin oleva ja kautta Etelä-Karjalan tunnettu maanviljelijä **Juho Kurki** ja pyysi puheenvuoroa. Saatuaan luvan esitti hän läsnäoleville ministerille kysymyksen, että jos Karjalan väestö ja Karjalan talonpoika ensi keväänä muokkaa omistuksessaan ja hallinnassaan olevan maan, niin takaako valtiolta, että myöskin kasvanut sato saadaan aikanaan korjata. Tähän vastasi Kalliokoski, että mikäli hänestä ja hänen hallitustovereistaan riippuu, he tekevät kaiken voitavansa asian myönteiseen päätökseen saattamiseksi.

Saapui sitten kevät ja kylvöaika, jolloin mopilisoitiin kaikki käytettävissä olevat voimat paikallisesta väestöstä sekä armeijan eri yksiköistä. Tämän yhteisen, yötä ja päivää kestäneen ponnistuksen tuloksena oli, että kaikki viljan viljelykseen käytettävissä olevat alueet oli kesäkuun alkuun mennessä saatu kylvetyksi. Luojaansa luottaen ja valtiotulon tukeen turvaten oli Karjalan väki niin viljelys- kuin asuntotilojen ja -tonttien omistajat kylväneet. Mutta läheskään kaikki eivät saaneet itse satoa korjata, sillä kesäkuussa alkoi toinen koitto, joka teki toiveet tyhjiksi.

KUN LUONTO OLI kauneimmillaan ja väestö siisti kotiensa ympäristöjä ja toimitteli muita välikausitöitä ja alkoi hiljalleen valmistautua vastaanottamaan Pohjolan valon juhlaa, juhannusta, jonka jälkeen alkaisi sadon korjuukausi, joka taas vaatisi paljon ponnisteluita. Silloin eräänä aamuna, kun käki kukkui kuusikossa ja linnut ilmassa leikkiä löivät, silloin tuona herttaisena hetkenä, alkoi itäiseltä rajalta, tuolta kaakon kulmalta, kuulua jyrähtelyä joka taajenemistaan taajeni yltyen lopulta yhtämittäiseksi ryskeeksi ja jylinäksi. Oli kuin kaikki hornan voimat olisivat olleet liikkeellä.

Tuossa tuokiossa pysähtyi käen kukunta ja linnut etsivät pensaita itselleen piilopaikan, ihmiset pysähtyivät askareissaan ja lapset kyselivät vanhemmilta, mitä nyt tapahtui tai oli tapahtumassa? Vihollinen oli alkanut kannaksen läpimurtoon tähtäävän hyökkäyksensä. Ensimmäisenä päivänä onnistuttiin hyökkäykset torjumaan, mutta seuraavana aamuna siinä 5 aikoihin alkoi uusi ponnistus, vieläkin ankarampi.

Sotamarsalkka Mannerheim sanoo muistelmissaan, että tässä vaiheessa oli tuolla 15 km kaistalla 300-400 putkea jokaista rintamakilometriä kohti. Vertauksen

vuoksi mainittakoon, että Stalin-gradin taistelussa tykistön tiheys oli 200 putkea rintamakilometriä kohti. Pauke ja jymy oli niin ankara, että se kuului Mikkeliin ja Helsinkiin asti. Tätä paukettä ei mikään kestänyt ja niin oli aukko murrettu, josta hyökkäys kannakselle alkoi.

Vaikka rajan kansa oli talvisodassa ja jatkosodan aikana nähnyt ja kuullut sellaista, mitä ei muun Suomen siviiliväki tiettänyt, niin tällä kertaa se ikäänkuin tyrmistyi. Mutta tätä puutumista kesti vain hetken, kohta se oli taas oma itsensä, sillä rajan kansa tiesi asemansa. Pois alta, pois etsimään suojaa turvallisemmilta seuduilta. Vielä hätäinen silmäys viimeisestä tienmutkasta kotikummulle ja kotipaikalle. Sinne jäi koti, joka muutaman hetken perästä saattoi palaa poroksi.

Sinne jäi sanalla sanoen kaikki, mutta ei ollut aikaa surra, joskus karkea käsi pyyhkäisi salaa silmän nurkkaan vierähtäneen kyneleen. Rajan kansa tiesi osansa, tunki kohtalonsa, ei asia surren ja voihkien parane. Ei ihme, jos näin vuosien perästä, kun tulee puhe sellaisista tapahtumista, rajan kansa muuttuu harvapuheiseksi, se on sitä muistojen pyhää sarkaa, jota se hellien vaalii. Ne jotka olivat rajan pinnassa, joutuivat heti lähtemään, mutta toiset saivat hieman pitemmän ajan, osa lähempänä nykyistä rajaa asuvia jäi kotinsa vasta syykköön välirauhan teon jälkeen.

Tuon ikimuistoisen syyskuun 19 päivän 1944 tapauksen johdosta ja seurauksena reväistiin osa suloista Suomeamme - kaudista Karjalaamme - irti synnyinmaastamme, Suomi-äidistä. Miekalla piirrettiin raja ja rajan taakse jäänyt täytyi luovuttaa nyky Suomen olemassaolon hintana.

KUN KOKO MAAKUNNAN väki oli poissa entisiltä asuinpaikoiltaan ja tuhansia, kymmeniä tuhansia perheitä oli ilman kotia, todettiin että Suomen yhteiskuntaruumis oli sairas. Ellei tätä sairautta kyetä parantamaan, ellei kyetä tai haluta siirtoväen asiaa hoitaa, niin tuo irrallinen "kansilasti", joksi siirtoväkeä eräällä mielessä verrattiin, kaataa koko Suomen valtiolaivan. Siksi oli kiireesti ruvetava suunnittelemaan parantavia toimenpiteitä.

Luonnollisissa sairauksissa on usein tehtävä vaikeitakin leikkauksia, jos sairaan parantaminen sitä välttämättä vaatii. Myöskin tässä siirtoväen asiassa on täytynyt suorittaa leikkauksia. ASO määrättiin ylilääkärikäsi, mutta varsinaisen työn saivat suorittavakseen ns. kenttämiehet. Vaikka ei kuulu tämän esityksen puitteisiin kajoaminen varsinaisiin asuttamisasioihin, niin haluaisin kuitenkin tässä yhteydessä mainita sen, että myöskin maan luovuttajat ovat tässä asiassa joutuneet kärsimään. Sillä heidän saamansa v. 1944 viimeisen päivän hinta nykymerkeissä maksettuna on liian pieni, varsinkin mitä tulee toissijaisiin luovuttajiin.

Mutta tähän on lisättävä, ettei ollut siirtoväen asiat vielä suinkin kohdallaan, sillä jos korvauslain mukaan korvauksen saanut henkilö silloisella markalla nyt saa 5 pennin edestä

Lupahakemus Rakentajajuhlan toimeenpanemiseen.

Tyrvään piirin Nimismiehelle.

Anomme kunnioittaen lupaa rakentajajuhlan toimeenpanemiseen Kiikan kunman Kiikanojan kylässä sijaitsevassa Kiikan seurojentolassa 2.6.1952 alkaen kello 13.00.

Ohjelma tulee olemaan seuraava:

Yhteislaulu

Tervehdyspuhe, maanv. Matti Hinkkanen
Kuurorlausuntaa, Kiikan Karjalaiset r.y. lausuntakuoro
Lausuntaa, neiti Aino Pärssinen
Kuurorlaulua, Kiikan Karjalaiset r.y. laulukkuoro

Yhteislaulu

Juhlapuhe ja rakentajakunniakirjojen jako,
Karjalan Liiton toiminnanjohtaja Toivo Ikonen
Juhlaruno, neiti Elina Pärssinen

Vapaa sana

Kuurorlausuntaa, Kiikan Karjalaiset r.y. lausuntakuoro
Lopettajaissanat, maanv. Väinö Pärssinen
Maamme

Järjestysmiehiksi rakentajajuhlaan, joka on tarkoitus saada päättyämään kello 18.30 mennessä, ehdotamme seuramme järjestysmiehiä maanviljelijä Reino Pärssinen, Jalmari Orpana ja Vilho Naskali.

Rakentajajuhlaan emme tule myymään pääsylippuja.

Kiikassa toukokuun 28 päivänä 1952.

p:sta Heikki Pärssinen,
sihteeri

Juhlan lupahakemukseen annettiin tarkat tiedot juhlan ohjelmasta ja puitteista.

KUNNIOITETTAVAT kutsuvieraat, hyvät naiset ja herrat.

Täällä Kiikassa on tämä seurojentalo ollut kirkon jälkeen yleisin kokoontumispaikka. Tänne on tultu pohtimaan taloudellisia kysymyksiä, on oltu koolla aatteellisten ja kulttuuriharrastusten merkeissä, viime aikoina on täältä myöskin haettu hengen ravintoa seurakunnallisista tilaisuuksista.

Viimeksi käytyjen sotien alussa on lähiseudun asekuuntoinen väestö koottu täällä ja sen jälkeen siirtynyt hoitamaan määrättyjä tehtäviä. Niitten sotatapahtumien seurauksena juontaa alkunsa sekin asia, jonka merkeissä me tänä päivänä olemme koolla. Me olemme täällä harvinaisen,

etten sanoisi ainutlaatuisen asian johdosta, me olemme saapuneet Kiikan Karjalaiset r.y.:n järjestämään ns. rakentajajuhlaan. Tähän vaatimattomaan tilaisuuteen on minulla mieluinen tehtävä toivottaa Teidät kaikki tervetulleiksi. Saadessamme ensi kerran kuulla täällä vietettävästä rakentajajuhlasta, tuli varmaan useimman mieleen kysymys, mikä on sitten tällainen tilaisuus ja mitä se tarkoittaa? Tähän kysymykseen saamme myöhemmissä esityksissä selvän ja seikkaperäisemmän vastauksen. Mutta saanen jo tässä yhteydessä mainita, että tämä päivä on Karjalasta siirtyneen, siellä menettämiensä kotien ja kotipaikan tilalle täältä

”Mitäs myöstä” Vuoden sukukirja

Kyösti Pärssisen kiitospuhe:

”Kiitän sukuseuramme puolesta tästä tunnustuksesta. Ison ponnistuksen jälkeen tuntuu hyvältä, että tehty työ on huomattu.

Sukututkimus on hyvä osoitus siitä, että kaikki ei nyky maailmassakaan tapahdu pörssiyritysten kvartaalien rytmissä. Syvimmän ja pisimmän sukelluksen sukumme historiaan on tehnyt sukuseuran kunniajäsen **Seija Pärssinen** Heinolasta: hän aloitti suvun tutkimisen aika tarkalleen 30 vuotta sitten. Kvartaali tarkoittaa siis tässä meidän Pärssisten tapauksessa neljännesvuosisataa – ehkä näin on yleisemminkin sukututkimuksessa.

Sukukirjan tekeminen on seurasammassa ollut tiimityötä. Suvun laajuus tuli ainakin itselleni työn myötä yllätyksenä: hyvä puoli tässä on tietysti se, että eri alojen osaavia tekijöitä on löytynyt omasta takaa. Seijan lisäksi seuran pitkäaikaisen puheenjohtajan ja nykyisen kunniajäsenen **Antero Pärssisen** panos on ollut vahva. Hän on pureutunut etenkin DNA-tutkimuksen saloihin. Antero on myös jaksanut pitänyt kirjanteossa kipinää yllä, vaikka työ tuntui välillä etenevän vitkaisesti.

Itse olen ammatiltani toimittaja, ja toki olen aina ollut kiinnostunut historiasta. Varsinaiseen arkistotutkimukseen ei minulla ole osaa. Olen penkonut kirjaa varten taustahistoriaa. Myös kirjan koostamisessa on tarvittu toimittajan taitoja.

TYÖTÄ ALOITTAESSA käsitykseni omasta isän puolen suvustani oli varsin rajoittunut. Karjalasta oltiin ja evakkoina Länsi-Suo-

meen asetettiin, Mouhijärvelle nykyisen Sastamalan alueelle. Isovanhempiani **Juho** ja **Anna Pärssistä** en koskaan ehtinyt nähdä, mutta isäni Laurin toistakymmenpäinen sisarusparvi tuli ainakin jotenkin tutuksi. Jotenkin hämähä tieto minulla oli, että sukuun kuuluu muitakin haaroja kuin Tiituan kylästä olleet Juhon jälkeläiset.

Ja kuuluu tosiaan. Kirjamme nimiluettelosta laskin, että iso-isäni lisäksi Juho Pärssisiä ollut kaikkiaan 267 kappaletta historian mittaan, sillä nimi on ollut suvussa yleinen. Tämän lisäksi tulevat vielä Juhon johdokset Juhat, Jussit ja Johannekset sekä Juhon toisen nimenään saaneet.

Karjalan historialla on aivan oma, muusta Suomesta poikkea erityislaatuensa. Sisäistin tämänkin oikeastaan vasta sukututkimuksen myötä. Emme ole olleet oikein itää emmekä länttä, vaan sekä että, oma erityislaatuinen heimomme. Sanon me, vaikka olen itse puoliksi satakuntalainen. Karjalaisuudesta ollaan ylpeitä.

Jossain vaiheessa 1600-luvun alkuvuosina **Pärssisen** suvun nuoret miehet **Martti**, **Mikko** ja **Heikki** lähtivät Ruotsin puolelta Muolaasta seikkailemaan rajan toiselle puolelle Venäjälle. Viljelemätöntä maata riitti leivottomien aikojen tyhjentämässä Venäjän Karjalassa, ja nuoret miehet laittoivat jyvät itämään Kahvenitsajärven eteläpäässä, varmaan aluksi vähän koeuon-toisesti. Seikkailusta tiedämme siksi, että Ruotsin verottaja heidät pian löysi Venäjän puolelta ja merkkasi kirjoihinsa verojen maksajiksi, vaikka rajan väärällä puolella asuivatkin.

Nämä klopit olivat etujoukkoa, sillä vasta Stolbovan rauha muutamaa vuotta myöhemmin 1617 purskautti ketsuppipullon auki, siirsi Ruotsin itärajaa ja aloitti valloitetun alueen asuttamisen Inkeriä myöten.

Tuosta pienestä Pyhäjärven Kahvenitsan kylästä tuli jonkinlainen suvun pääpaikka, vaikka sukua levisi paljon muuallekin. Pärssisiä asui Kahvenitsassa reilut 300 vuotta, aina evakkoon lähtemiseen asti.

MATKUSTELUMME VALTAKUNNASTA TOISEEN kuitenkin jatkui, näin nykypäivän korona-aikaan sopivasti paikallaan pysyen ja paikkakuntaa vaihtamatta.

Kahvenitsan kylä siirtyi jälleen Venäjän hallintaan isonvihan vuosina 1700-luvulla. Tällä kertaa Venäjän verottajat ehättivät merkkamaan väen kirjoihinsa. Tämä tapahtui 1712 eli ennen virallista Uudenkaupungin rauhantekoa 1721. Oletan, että karjalaiset selvisivät läntistä Suomea helpommalla isonvihan vuosista, tarkoitus oli pitää Pietarin lähialue Venäjän hallinnassa eikä verokarjaa kannattanut aivan kuoliaaksi nylkeä.

Karjalan erityislaatu näkyi myös Suomen sodan ja vuoden 1809 jälkeen. Muu Suomi siirtyi vasta nyt Venäjän alaisuuteen suuriruhtinaskuntana. Pärssiset ja monet muutkin karjalaiset suvut kuuluivat siis Venäjän keisarin alaisuuteen lähes sata vuotta pitempään kuin niin sanottu Uusi Suomi. Venäjän keisari yhdisti meidät eli Suomen kuvernementin muun Suomen yhteyteen ja Suomen suuriruhtinaskuntaan vasta vuoden 1812 alusta.

toipumisen edellytykset. Näin ei ole käynyt kyseessä olevassa siirtoväen asiassa, vaikka sitä pelättiin ja eräillä tahoilla varmasti vakuutettiin niin käyvän.

ETÄ TILANNE TOSIAANKIN on niin, saanen kertoa erään tositaapauksen jostakin naapuripitäjästä. Syksyllä 1945 paikallinen maanlunastuslautakunta suoritti katselmuksen eräällä rappiotilalla ja sen lähellä olevalla isommalla viljelmällä. Mentäessä tämän isomman viljelmän takamaille tai sivumaille - kuten täällä sanotaan - oli pyörät jätettävä kylätien reunaan ja jatkettava matkaa jalkaisin ns. tilustietä, mutta kun saappaan varret kävivät lyhyiksi, oli poikettava tiepuoleen, mutta siellä oli vastassa läpipääsemätön vesaikko. Saavutaan viimein loppujen lopuksi erälle kumpareelle, joka kartasta päätäten on ainoa rakennuspaikka. Se on täynnä kiviä ja niiden välissä läpipääsemättömältä näyttävä viidakko. Kun katselmus on suoritettu ja toisillekin tiloille katsottu rakennuspaikat, palataan iltahämärissä pois.

Tulkoon vielä mainitukseksi, että kasvanut sato entisen omistajan aikana puitiin vasta talvella, kun pääsi rekikelillä liikkeelle. Kun perustamistoimitus aikanaan laillistui ja asukkaanoitolautakunta nimesi tiloille asukkaat, alkoi näillä mailla myöhäistalvella kuulua ryske ja pauke. Keväällä lumien sulamisen jälkeen kulki lautakunta samaa tietä ja silloin nähtiin siirtoväkiperhe kuten muurahaiset työssä. Emäntä

Pärssisen Sukuseura osallistuu **VANHAN KIRJALLISUUDEN PÄIVILLE** Vammalassa 30.–31.7.2021, mikäli tapahtuma toteutuu. Paikalla tulee olemaan sukuseuran toimijoita ja esittelypöydällä Pärssisen sukukirjoja ja muita sukutuotteita. Jos pöytätilaa riittää, aiomme kaitella kirjajhylyjämme, jotta painettu sana pääsisi kiertoon – Vanhan kirjallisuuden päivät on lähtökohtaisesti kestävä kirjallisuuden asiassa. Toivottavasti kohdataan Vammalassa tänä kesänä. Siellä muuten valitaan Vuoden kirjatoukka

Lisätietoja Pärssisen Sukuseuran verkkosivuilla: <https://www.karjalanliitto.fi/karjalan-liitto/jasenyhteisot/sukuseurat/parssisen-sukuseura-ry.html>

Itsenäisinä suomalaisina, omilla maillaan, karjalaiset ehtivät elää vajaat 30 vuotta, vuodesta 1917 vuoteen 1944, siis yhden lyhyen kvartaalin verran historian virrasta. Tänäkin aikana osa niin sanotuista lahjoitusmaatalonpojista joutui vielä maksamaan valtiolle lunastuslainoja omien maidensa hankinnasta.

Sitä ennen Pärssisiä oli toki jo muuttanut suurkaupunki Pietariin ja siirtolaisina Yhdysvaltoihin asti. Sodan jälkeen ehätimme myös Ruotsiin. Erityisen hienoa mielestäni on, että

sukukirjassamme on selvitetty myös Venäjälle ja Pietariin historian eri vaiheissa siirtyneiden Pärssisten kohtaloita. Nuo kohtalot eivät sitten myöhemmin Stalinin vainoissa ja Leningradin piirityksessä kovin hohdokkaita olleet.

Sukukirjan tekoprosessi on ollut hieno matka historiaan. Mahdavaa, että se on tullut tehtyksi. Ehkä se antaa osviittaa ja suhteuttaa nykypolvenkin elämää vähän eteenpäin, toivottavasti edes sen yhden kvartaalin verran.”

Hilja Maria ja Väinö Kaasalaiselle juhannuksena 1949 omistettu raivaajan ja rakentajan kunniakirja.

tavaraa, ei ole paikallaan, kun vielä korvausmäärä ensin on alennettu puoleen todellisuutta vastaavasta. Luonnollisissa

leikkauksissa joskus käy niin, että vaikka leikkaus onnistuu hyvin, niin siitä huolimatta potilas kuolee. Tällöin siltä puuttuvat muut

poltteli risuja rakennuspaikalla, nuorempi naisväki kuori rakennuspuita, miehet särkivät kiviä ja niin pois päin. Isäntä toivoi ennen syksyä voivansa osoittaa perheelleen paremman asunnon kuin tuo vanha lato, jossa he nyt asuivat.

Kun parin vuoden kuluttua kulkija osui samoille paikoille ei olisi vähällä tahtonut uskoa, että liikkuu samoilla seuduilla. Äsken mainitulla kivikkokummulla kohosivat nyt uudistilan rakennukset, suurempaa kokoa oleva asuinrakennus ja samoin karjarakennus ym. Kivistä ja pensaista ei näkynyt jälkeäkään, vaan tasainen pihamaa ja sen vieressä puutarha, jossa kasvoi omenapuita ja marjapensaita. Taloon johti suora ja tasainen autonajokelpoinen tie, pellon sarkaojat olivat suorat ja avatut sekä pensaat ja puut oijen varsilta tipotiessään. Ja kaiken tämän oli talon väki itse tehnyt, ainoastaan asuinrakennuksen uunien teossa oli muutaman päivän ollut palkattua työväkeä. Ei ollut entisiä säästöjä ja lainaakin oli saatu vain 350.000 markkaa korvauksia vastaan, joten valtionapu supistui varsin minimaaliseksi.

Kun nykyinen arkkipiipamme, edellisessä paikassa ollessaan, vieraili lakkautettavaksi määrättyjä siirtoseurakuntia tervehtimässä - joka käynti samalla oli jäähyväiskäynti - niin halusi hän samalla tutustua siirtoväen oloihin. Kun hänen askeleensa osuivat edellä mainitulle paikalle ja kuultuaan oppaaltaan kertomuksen tuon perheen vaiheista,

niin hän kysyi oliko se totta ja kun usealla suulla vakuutettiin asia todella olevan näin, niin hän ihmetteli suuresti. Tämän oli saanut aikaan potilaan oma lannistumaton tahto päästä terveeksi. Tämän kuultuaan voi hyvällä syyllä kysyä, eikö miehet muut kuin miekkavyöt voi uljuutta osoittaa?

VALTIOVALTA ON AUKONUT mahdollisuuksia ja siirtoväki omatoimisuudellaan pelastanut tilanteen. Se on työllään ja teoillaan osoittanut olevansa yhteiskuntakelpoinen kansalainen ja näin noussut tai ainakin nousemassa siitä alennustilasta mihin se ilman omaa syytään sijaiskärsijänä oli joutunut.

Tällä hetkellä, jolloin siirtoväki on käytännöllisesti katsoen asutettu, me voimme tyydytyksellä todeta nämä saavutukset. Toisaalta on kumminkin syytä muistaa, ettei kaikki asiat ja toimet ole vielä loppuun saatettu vaan tarvitaan paljon työtä ja toimintaa ennen kuin on täydet omistuspaperit taskussa ja rakennukset ja pellot täysin kunnossa. Kun nyt tämä ensimmäinen vaihe ”oma tupa ja oma lupa” on saavutettu, on syytä omistaa pieni juhlahetki tunnustukseksi siitä työstä jota kuluneina vuosina on täällä suoritettu.

Näillä ajatuksilla pyytäisin vielä kerran toivottaa meitä tervehtimään saapuneet Karjalan Liiton toiminnan johtajan ja kaikki teidät arvoisat läsnäolijat tähän rakentajajuhlaan tervetulleiksi.

(Matti Hinkkanen)

Muistojen kimaraa Pyhäjärvi-juhlien eri vuosikymmenillä

Pyysimme lukijoita muistelemaan kuvin ja sanoin Pyhäjärvi-juhlien kohokohtia eri vuosikymmenten varrelta. Ensimmäiset juhlat järjestettiin jo 1940-luvun lopulla.

Aloitamme nyt kuitenkin muistelut 30 vuoden takaa Alavun juhlista vuonna 1991. Vielä 50 vuotta aiemmin se oli monen pyhäjärveläisen tilapäinen sijoituskunt. Näihin aikoihin 80 vuotta sitten oli jatkosodan alku lähellä. Karjalan takaisinvaltauksen jälkeen jo syksyllä 1941 moni pakkasi omaisuutensa Alavuden asemilla vaunuihin, joiden suunta oli kotiin päin Vpl. Pyhäjärvelle. Evakkoaikana Alavudella oli solmitu monia ystävyysuhteita, joten juhlien järjestäminen siellä vuonna 1991 oli innostavaa niin pyhäjärveläisille kuin alavutelaisillekin.

Muistelut aloittaa silloinen säätion asiamies **Reino Äikiä**.

Alavudelle haudattujen pyhäjärveläisten siirtolaisten muistoa kunnioittava muistomerkki on kunnostettu viime vuonna Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön toimesta.

Alavudelle haudattujen vainajien muistomerkin paljastuspuheen piti rovasti Kaarle Viika. Lippuvartioissa olivat Yrjö S. Kaasalainen, Veikko Karvonen ja Onni Lukkarila, Elsa Kaasalainen, Esko Pohjolainen ja Urho Tyynelä. Muistomerkillä kukkalaitteen laskivat Soile Sippola ja Reino Äikiä ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä kukkalaitteen laskivat karjalaseuran puheenjohtaja Pertti Kuismen ja Irma Jokinen. Sankarivainajien muistomerkillä kukkalaitteen laskivat säätion hallituksen puheenjohtaja Erkki Pärssinen ja karjalaseuran sihteeri Sanni Pölönen.

Juhlat Alavudella 1991

Pyhän-Säätiön toiminnassa jo hyvissä ajoin vuonna 1990 tuli esiin mahdollisesti Alavudella seuraavana vuonna pidettävät juhlat. Samaan aikaan aloitettiin talvisodan aikana ja sen jälkeen Alavudelle haudattujen vainajien muistomerkin suunnittelu. Tarvittavat periaatepäätökset saatiin niin säätion hallinnossa kuin Alavuden kaupungissa ja seurakunnassa nopeasti valmiiksi.

Innostus oli valtaisa

Innostus Alavuden juhlien järjestämiseen kaikkien tahojen osalta oli valtaisa. Olihan meitä talvisodan aikana Alavudella evakossa olleita henkilöitä useita. Itse olin vain parin kuukauden ikäinen ja säätion hallituksen puheenjohtaja **Erkki Pärssinen** oli 12-vuotias. Sukulaisten ja vanhempien henkilöiden kertomukset ja valokuvat olivat vuosien saatossa pitäneet tuota ensimmäistä evakkoaikaa hyvin esillä. Lisäksi Vpl. Pyhäjärvi-lehden aloitettua ilmestymisensä monet muistelut toivat noita aikoja esille. Yhteishenkilöinä olivat paitsi silloiset evakkotalojen asukkaat myöskin muutamat Alavudelle lopullisesti asumaan jääneet pyhäjärveläiset.

Vaikka olin jo vuodesta 1973 toiminut säätion asiamiehenä ja monien juhlien järjestelytehtävissä mukana, oli juhlien järjestäminen nyt melkoisen haasteellinen. Kävimme säätion hallituksen edustajina useita kertoja Alavudella. Silloiset kaupunginvaltuuston puheenjohtaja kunnallisneuvos **Veikko Heikkilä**, kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Heikki Sytelä**, kulttuurilautakunnan puheenjohtaja **Jussi Lahtinen** ja seurakunnan kirkkoherra, rovasti **Vilho Hakala** olivat monissa neuvotteluissa mukana.

Pyhäjärveläisten vainajien muistomerkin paikka kirkon pääoven vieressä järjestyi helposti. Myöskin juhlapaikat perinteiseen pitoaikaan heinäkuun kolmanneksi viikonvaihteeksi onnistui hyvin. Niinpä Tampereen juhlien yhteydessä Alavuden silloinen kaupunginjohtaja **Seppo Aho** toivotteli juhlaikansa tervetulleeksi 19.-20.7.1991 juhlimaan Alavudelle.

Tämän jälkeen miltei jokaisessa Vpl. Pyhäjärvi-lehden numerossa muisteltiin Alavudella oloaikaa. Tähän muistelemiseen osallistuivat myöskin Alavudella asuvat, joista osa oli ollut vielä pieniä ja kouluikäisiä lapsia. Vpl. Pyhäjärvi-lehden toimituskunnalla oli tärkeä tehtävä kertoa lehden lukijoille, mikä Alavus oli 1939-1945 ja millainen kaupunki se oli nyt.

Säätiön hallinnossa mukana vuosikauden toimineella rovasti **Kaarle Viikalla** oli muiden juhla valmistelujen ohella tehtävänä suunnitella juhlien yhteydessä Alavudelle haudattujen pyhäjärveläisten muistoksi paljastettava muistomerkki. Suuren työ Viika teki myös jäljittäessään 141 vainajan henkilötiedot. Vainajaista laadittu nimiluettelo kiinnitettiin kirkkosalin takaseinälle jälkipolvien tutkittavaksi. Kopio ko. nimitalusta on myös säätion arkistossa.

Vuoden 1991 lehtemme heinäkuun numeron pääkirjoituksessa Alavuden kaupunginhallituksen puheenjohtaja Heikki Sytelä toivotteli pyhäjärveläiset tervetulleeksi Alavudelle päättäen pääkirjoituksen sanoihin:

"Olemme ylpeitä siitä, että Alavus saa olla tämän vuotisen Vpl. Pyhäjärvi-juhlan tapahtumapaikkana. Hyvässä yhteistyössä Pyhän-Säätiön edustajien kanssa ja erikseen täällä Alavudella omalla joukolla olemme toimineet sen hyväksi, että juhlasta tulisi onnistunut kokonaisuus. Kunnia-asiamme on, että järjestelyt pelaavat ja vieraamme voisivat olla tyytyväisiä täällä vietettyihin hetkiin hyvän ohjelman parissa, ystäviä tapaamalla, nykypäivän Alavuteen tutustumalla ja muistojen parissa eläen. Sydämellisesti tervetuloa Alavudelle."

Saman lehtemme numeron kirkon sana osiossa kirkkoherra rovasti Vilho Hakala kirjoittaa muun muassa:

"Kuluvan heinäkuun kolmantena viikonvaihteena monien pyhäjärveläisten matka suuntautuu Alavudelle. Nyt tullaan tosin mielin kuin 50 vuotta sitten. Nyt tullaan perinteiseen Pyhäjärvi-juhlaan ja muistojen pariin. Tiettyllä tavalla teidän kesäjuhlaanne

Päiväjuhlan kutsuvierasyleisöä edessä vas. Lauri Musakka, Nestori Kaasalainen, Pyhän-Säätiön hallituksen puh.johtaja Erkki Pärssinen, juhlapuhuja kenraali Rauno Meriö, rva Meriö, Irja Pärssinen, Reino O. Kukko, Helvi Kukko, Sirkka Heikkilä ja Alavuden valtuuston puheenjohtaja Veikko Heikkilä.

sävyttää kuitenkin täällä Alavudelle tuo vuosikymmenien takainen muisto ja tapahtumat. Muistissa on varmasti vielä tuttu talon nimi, mihin evakkotiellä osoitettiin majapaikka. Toisilla taas on hämärä muisto tai tieto siitä, että jossakin päin kirkkomaata on läheisen omaisen viimeinen leposija. Nyt he kaikki jotka "hautoissa ovat", saavat tässä juhlassa yhteisen muistomerkin ja nimensä tauluun kirkkosalin seinälle. Tämä juhla on siis myös kunnianosoitus noille Alavuden kirkkomaahan haudatuille pyhäjärveläisille. Toivon, että voisitte tuntea juhlassanne kotoista yhdessäoloa. Alavuden seurakunnan puolesta toivotan teidät kaikki tervetulleiksi omaan juhlaanne".

van useiden kymmenien henkilöiden työpanosta niin ohjelman suorituksissa kuin ravintola ym. tehtävissä. Juhlat onnistuivat hyvin. Se voitiin todeta jo juhlapaikoilla. Päiväjuhlaan laskettiin osallistuneen reilu 800 henkilöä. Vpl. Pyhäjärvi-lehti kertoi elokuun numerossaan juhlatapahtumista. Kaikki puheet oli julkaistu lehdessä lyhentämättöminä. **Kaarina Pärssinen-Turunen** valokuvasi lehteä varten useita kymmeniä kuvia. Juhlien ravintolasta vastasi **Aino Reinikan** johdolla Alavuden maa- ja kotitalousnaiset saaden toiminastaan juhlayleisöltä kiitosmaininnan. Marraskuussa 1991 Alavuden kaupungin ja säätion edustajat tapasivat ja tässä yhteydessä säätiolle luovutettiin valokuvaliike Saari Ky:n ottamista väriavaloista koottu kansio. Tästä kansiossa on skannattu tähän lehteen yleisöä ja ohjelmansuorittajia esittäviä kuvia.

Onnistuneet juhlat

Vuoden 1991 heinäkuun lehdestä olleesta ohjelmasta voi todeta juhlien järjestämisen kosketta-

van useiden kymmenien henkilöiden työpanosta niin ohjelman suorituksissa kuin ravintola ym. tehtävissä.

Juhlat onnistuivat hyvin. Se voitiin todeta jo juhlapaikoilla. Päiväjuhlaan laskettiin osallistuneen reilu 800 henkilöä. Vpl. Pyhäjärvi-lehti kertoi elokuun numerossaan juhlatapahtumista. Kaikki puheet oli julkaistu lehdessä lyhentämättöminä. **Kaarina Pärssinen-Turunen** valokuvasi lehteä varten useita kymmeniä kuvia. Juhlien ravintolasta vastasi **Aino Reinikan** johdolla Alavuden maa- ja kotitalousnaiset saaden toiminastaan juhlayleisöltä kiitosmaininnan.

Marraskuussa 1991 Alavuden kaupungin ja säätion edustajat tapasivat ja tässä yhteydessä säätiolle luovutettiin valokuvaliike Saari Ky:n ottamista väriavaloista koottu kansio. Tästä kansiossa on skannattu tähän lehteen yleisöä ja ohjelmansuorittajia esittäviä kuvia.

Vuoden 1991 Vpl. Pyhäjärvillehtiä selatessani ja tätä muistelmakirjoitusta tehdessäni soitin nykyisin Seinäjoella eläkepäiviään viettävälle rovasti Vilho Hakalalle, Alavudella edelleen asuville valtuuston silloiselle puheenjohtajalle Veikko Heikkilälle ja kaupunginhallituksen silloiselle puheenjohtajalle Heikki Sytelälle. Soitin myöskin Alavuden Karjala-seuran silloiselle puheenjohtajalle **Pertti Kuismille**. Lumivaaralaistaustainen Pertti oli mukana vaimonsa ja seuran jäsenen kanssa juhlaajestylyissä. Kaikki he muistivat nuo 30-vuotta sitten yhteisesti järjestetyt onnistuneet juhlat.

Onnistuneiden juhlien ansiota lienee myöskin se, että kuluneiden vuosien aikana monet ovat vierailleet Alavudelle ja lehtemme palstoilla olemme heidän tuntemuksiaan saaneet lukea.

Reino Äikiä

meniltä

Aluvuden Karjalaseuran puheenjohtaja Pertti Kuusmin ja Pyhän-Säätiön hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Irma Jokinen laskivat kukkalaitteen Alavuden Karjalaseuran muistomerkillä.

Päiväjuhlassa esitti Alavuden kaupungin tervehdyksen kunnallisneuvos Veikko Heikkilä.

Päiväjuhlan juhlapuhuja oli silloinen Karjalan liiton puheenjohtaja kenraali Rauno Meriö.

Tenkasen sisarukset Mirja (Alarotu) ja Laina (Tenkanen-Poikkeus) esiintyivät muistojen illassa ja päiväjuhlassa. Mirja esitti Muistojen illassa tervehdyssanat ja juonsi tilaisuuden.

Kotivierailuja Alavudella

□ Kaarina Pärssinen

Kesän 1991 Pyhäjärvi-juhla Alavudella valmisteltiin pitkään ja huolellisesti Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössä. Säätiön silloisella puheenjohtajalla, veljelläni **Erkki Pärssisellä** (1929-2007) oli ”monta rautaa tulesta” juhlan edellä. Eräs veljeni toiveista oli yksityisluonteinen: käydä Alavudella paikoissa, missä perheemme asui noin vuoden alkaen huhtikuusta 1940.

Heinoisista Alavudelle

Vanhempieni **Maria** ja **Adam** (Aatu) **Pärssisen** ja perheemme lähtö talvisotaa pakoon evakkoon ei ollut ihan tavanomainen. Sisareni Hellin Kertun (14) luotsaamana lapset, kaksosveljet Erkki ja Esko, sisareni Vappu (9) ja veljeni Niilo (5) sekä äidinäitini **Varpu Kaasalainen** (66) lähtivät tapamin jälkeen junalla tuntematonta kohti. Alaikäisinä he päätyivät Alavudelle Pyhäjärveltä evakuoitujen lastenkotilaisten joukkoon Rinteen koululle ja mummo lähistölle pikkumökkiin.

Vanhempani jäivät viranomaisien pyynnöstä talvisodan ajaksi kotiimme Heinoisiin huolehtimaan Pyhäjärvelle jääneiden viranomaisien ruokahuollosta. Vanhempani pääsivät lähemmään muun perheen luo Alavudelle vasta pari päivää 13.3.1940 päättäneen talvisodan jälkeen. Sotilaat toimittivat tavarat ja karjan Alavudelle vasta rauhanteon jälkeen. Perhe asettui asumaan heille osoitettuun Asunmaan taloon, mikä sijaitsi melko lähellä Rinteen koulua.

Asunmaalla ja Hallismäessä

Pyhäjärvi-juhlien ohjelmassa oli ennen iltamia sellainen tauko, että Erkki, puolisonsa Irja ja pikkusisarensa mie pääsimme käymään Asunmaalla ja Hallismäessä, jonne muutettiin syksyllä 1940. **Elias Asunmaa**, Erkin ikäinen Asunmaan isäntä puolisoineen oli meitä vastassa pihamaalla. Voi sitä riemua, kun kesän 1940 aikaiset onkikaverukset viiden vuosikymmenen jälkeen kohtasivat! Kun kuuluiset oli pikapikaa vaihdettu, talo tarkastettu ja saatu kuulla, että valtakunnan politiikassa näyt-

Hallismäen talon salissa, missä kuvassa mukana veljeni Erkki Pärssinen, vietettiin meidän vanhimman siskon Hilkan ja Arvi Junkkarin häät 27.10.1940.

Asunmaan talo, jossa siellä 1991 käydessämme asui Elias Asunmaa puolisoineen.

tävälle paikalle noussut **Tytti Iso-Hookana-Asunmaa** kytkeytyi lähisukuun, oli jo kiire lähteä lähistölle Hallismäen taloon. Elias toimi oppaana ja jäipä vielä myöhemmin mukaan juhlien iltamiinkin.

Hallismäkeä asuu edelleenkin Mäen suku, jonka nuoren isännän toivuttua yllätyksestä, myös tämä tapaaminen oli sydämellinen ja lämminhenkinen. Saimme nähdä mm. talon hienoimman paikan, salin, jossa vietettiin vanhimman sisareni **Hilkan** ja **Arvi Junkkarin** häät 27.10.40. Alavudelta kotiin Hämeenlinnaan palattuani soitin heti Hilalle ja kerroin hänen ihmetykseksen, että olin päässyt näkemään talon ja salin, missä hänet oli vihitty.

Hilkkahan päätyi Alavudelle perheemme luo omia teitään, koska talvisodan alkaessa hän toimi muonituslottana.

Alavudelta jäi hyvät muistot

Vaikka perheemme asuminen Alavudella Asunmaalla ja Hallismäessä kesti yhteensä vain noin vuoden, kunnes maaliskuussa 1941 lähdettiin Suoniemelle, tämä jakso evakkoutta painui mieleen lähtemättömästi. Ja aika valoisat ovat muistot olleet, muun muassa siksi kun Aatu-isäni sai Alavudella töitä Pukkilan konepajasta ja oppi siellä myöhemmässä elämässä sepänpajassa tärkeitä taitoja. Pitkään ei asuttu Suoniemelläkään, perheelle sieltä osoitetulla pientilalla, sillä jo syyskuussa 1941 palattiin Pyhäjärvelle Heinoisiin kotiimme. Siellä synnyin mie, elokuussa 1942, mutta sehän onkin jo toinen tarina.

Erkki Pärssisen esikoinen **Marritta Kemppi** (nyk. Tähtinen) kertoi 11/2015 Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä käynnistään Alavudella ja perheemme evakkoajasta. Myös siihen juttuun kuvineen kannattaa Alavudesta kiinnostuneiden tutustua. Löydät lehden säätiön kotisivulta lehtiarkistosta.

Lapsuudessaan 11-vuotiaana onkikavereina ystäytyneet Erkki Pärssinen Kiikasta (oik.) ja Eljas Asunmaa Alavudelta Alavuden kulttuurilautakunnan puheenjohtajan Jussi Lahtisen haastateltavana Pyhäjärvi-juhlien iltamissa.

KUVA REINO ÄIKIÄ

Juhlat Karkun Ellivuorella 1965

Vuoden 1965 juhlat pidettiin Karkun Ellivuorella. Yleensä juhlat 1950- ja 1960-luvuilla pidettiin ulkona, usein urheilukentällä. Ellivuorella juhlapaikkana oli hiihto- ja huvikeskuksen esiintymislava ja rinteeseen rakennettu katsomo. Täällä myös juhlan jumalanpalvelus pidettiin samassa paikassa ulkona. Kolmevuotias serkkuni sanoi: "ja minä en enää ainakaan jaksa rukoilla!" ①

Seppelpartiot valmiina suoritamaan kunniatervehdykset. ②

Ellivuori sijaitsee saarella ja tuolloin sinne kuljettiin vielä lossilla. Kuvassa odotetaan lossille pääsyä juhlatamaineissa. Kuvassa vas. **Annikki Karttunen, Kyllikki Matikainen, Outi Matikainen** (nyk. Veskonieni) ja **Matti Karttunen**, auton ratissa **Heikki Matikainen**. ③

Kuvassa oikealla ylhäällä on iloisia Pyhäjärvi-juhlilta tulijoita Matti Karttusen pihalla Siuron Kuljunperässä. Kuva on valitettavan huonolaatuinen. Kuva lieenee 1940-lopulta tai 1950-luvun alusta. Kuvassa vasemmalta **Anna-Liisa Pulakka** (myöh. Heikkilä), **Irja Felin, Lauri Felin, Taimi Pelkonen** (myöh. Lehtinen ja Annikki Karttunen. Edessä **Arto Felin**.

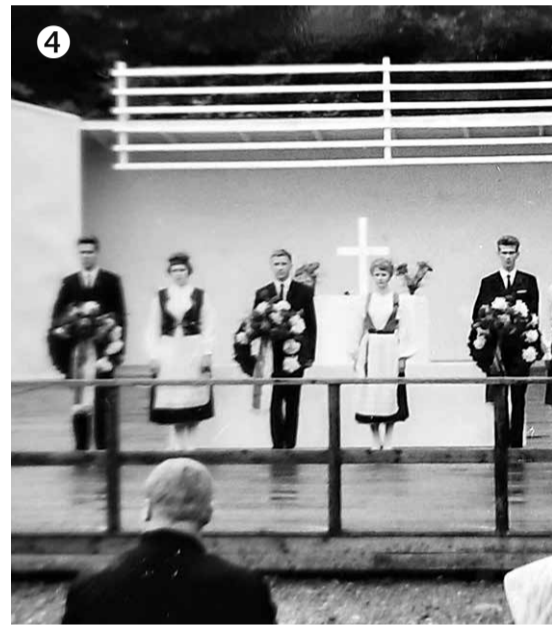
Minusta hauskaa näissä Pyhäjärvi-juhla-kuvissa on se, että tunnelma on aina iloinen ja ihmiset nauravaisia, olipa kysymys sitten vanhemmista tai uudemmista kuvista.

Kirsti Naskali

>> Kaiun viesti Karkun Ellivuorella vuoden 1965 juhlissa. Edessä Arvi Sirkiä antaa viestikappulan Nestori Kaasalaiselle.

KUVAT SEIJA HIRVIKANGAS

Juhlakuvia 50-80-luvuilta

Seija Hirvikoski lähetti poimintoja useamman vuosikymmenen ajalta Ikaalisista, Huittisista, Karkusta, Nokialta, Porista... Ikaalisten juhlat vuonna 1958 olivat ensimmäisistä pitäjäjuhlilla.

Jatkamme juhlamuisteloita kuvin ja sanoin seuraavassa numerossa, jossa on kotimaan kamaralla vietettyjen juhlien lisäksi esillä kuvia myös Kannaksella pidetyistä Pyhäjärvi-juhlilla. Lämmin kiitos kuvien ja muistojen lähettäville!

Nimitunnistuksia juhlaan odotetaan toimituksessa.

Ikaalinen vuonna 1958, juhla-airueet valmiina tehtäviinsä. Tunnistatko näitä nuorianaisia ja miehiä? 3.vas. on Kirsti Hinkkanen.

Huittisten juhlat vuonna 1960, Pyhäjärven kirkonkelloa soittaa siellä Arvo Ijäs. Kuvassa on myös juhlapukuisia lapsia.

Porin Pyhäjärvi-juhlilla vuonna 1962, katsomossa ohjelmaa seuraavat Toivo Hinkkanen ja lapset Seija ja Jorma.

Pori vuonna 1962 ja tunnelma kisakatsomossa on tiivis. Tunnistatko sinä tapahtumiin keskittyneitä henkilöitä?

Huittinen 1960, Matti Hinkkanen (vas.), 4. vas. Armas Äikiä, juhlapuhuja ja kenraali Aarne Sihvo (keppi) ympärillään vapaussodan sotureita.

Marja Hämäläisen muistoja

KUVAT KIRSTI NASKALI

1 Pyhäjärvi juhlat Kokemäellä 1975

Nämä juhlat olivat meille kuin kesäretki. Lauantaina menimme ja olimme yötä leirintäalueella teltassa. Tässä kuvassa viltin päällä istussa Hämäläisen Vieno, Marja ja pikkutyttö Minna sekä Lappalaisen Toini, Kanniston Leena sekä muita vernisalaisia.

2 Pyhäjärvi juhlat Helsinki 1976

Polkupyörä-Velodromilla. Kuvassa juhlavieras Minna Hämäläinen 7 vuotta.

3 Pyhäjärvi juhlat Alavus 1991

Olimme menossa Alavuden kirkkoon hiukan täpärrällä aikataululla. Kirkko oli täysi ulko-ovelle saakka. Siinä sitten seisoimme melkein ulkona. Jumalanpalvelusta emme kuitenkaan voineet seurata, niin kova puheen sorina oli ympärillämme. Kuitenkin eräs nainen tokaisi "kyl ol hyvä papin saarna" – varmaan olikin, jotka kuulivat. Päiväjuhlaan emme yrittäneetkaan, jos olisi ollut samanlainen tungos.

Nokia 1985, hutunkeittoa... kyykänvarressa on Esko Pohjolainen Keikyästä, Mauri Pärssinen, Antero Pärssinen ja oikealla Reino Äikiä Huittisista.

Nokia 1974, tosissaan köyttä vetämässä ainakin yhdeksän miestä. Toinen edestä on Eemil Hinkkanen, tunnistaatko muita?

Ensimmäiset juhlat 1956

Sukumme ja perheemme juuret ovat sataprosenttisesti Karjalassa Pyhäjärvellä; Kahvenitsassa ja Alakylässä. Vanhempani saivat uuden kotipaikan Suoniemeltä ja sopeutuivat hyvin uuteen elämän alkuun Kauniaisten kartanon maista lohkotulla pientilalla.

Vanhempani eivät olleet kovin aktiivisia pitäjänjuhliin osallistujia vielä 50-luvun alkuvuosina. Vuonna 1956 Vpl. Pyhäjärvi juhlat järjestettiin Suoniemellä Kauniaisten kylällä Kuloveden seuraintalolla ja sinne lähdettiin tietysti mukaan. Suoniemi kuuluu nykyisin Nokian kaupunkiin ja Kuloveden seuraintalo on nykyisin Maurin seurakuntatalo, joka seisoo nyt tyhjillään purku-uhan alla vanhan Pori-Tampere valtatievarressa. Seurakuntatalon eteläpuolella sijaitsee Maurinlehdon hautausmaa, jossa lepää lukuisa joukko pyhäjärveläisiä, myös omat vanhempani.

Vuonna 1956 Pyhäjärvi juhla oli merkittävä tapahtuma Kauniaisten kylällä. Seitsenvuotias pikkupoika ei ollut vielä koskaan näin suurta väkijoukkoa nähnytkaan, juhlassa oli yli tuhat osallistujaa. Mieleen on jäänyt juhlapaikalla vallinnut kova tungos, koska juhlatalon piha-alue ei ole kovin laaja ja juhlaväkeä oli todella paljon. Ehdottomasti mieleenpainuvuin muisto juhlista on elämäni ensimmäinen jäätelö, suklaapuuikko! Läpinäkyvän "voipaperipäällyksen" avaaminen ja sitten suklaapäällysteisen jäätelön nautiskelu saa vieläkin makuhermot hereille. Omaa rahaa minulla ei tietenkään ollut, vaan isän taskusta se tarvittava 30 "vanhaa markkaa" jäätelön ostoon löytyi.

Kaiun muistoviesti kuului myös juhlan ohjelmaan. Ajankuvaan sopii, että viesti juostiin entisellä Pori-Tampere valtatiellä juhlapaikan vieressä keskellä päivää. Vaihtopaikoilla oli liikenteenvalvojat ja luultavasti mahdolliset tiellä liikkuneet autot pysäytettiin viestin ajaksi. Montaa minuuttiahan viestijuoksu ei toki liikennettä haitannutkaan. Juoksijoiden asusteet olivat ajanmukaiset: pikkutakki otettiin pois, mutta valkoinen paita ja solmio kuuluivat juoksuasuun ja tietenkään mitään urheilujalkineita ei tainnut keneltäkään löytyä. Yhtään naista ei luultavasti juoksijoiden joukossa ollut.

Juhlien runsaassa ohjelmassa oli tietysti myös juhlapuhe, mutta puheen sisältö ei pikkupojalle oikein avautunut, vaikka hiljaa ollen puhetta piti kuunnella. Tällä hetkellä Sastamalan museon Pyhäjärvi-näyttelyssä esillä olevaa ikivanhaa kirkonkelloa soitettiin kyseisessä juhlassa ja sen komea kumahtelu palautui mieleeni nyt museovierailun myötä.

Pikkupoika oli arvokkaassa juhlassa räätälin tekemässä puvussa. Jostain oli löytynyt sopivaa kangasta ja Siurossa asunut perhetuttu pyhäjärveläinen räätäli **Väinö Lamppu** oli valmistanut mittatilaustyönä puvun. Seuraavien 65 vuoden aikana ei ole sitten pukuräätäliä tullut käytettyäkään. Kyseinen puku jäi todennäköisesti elämäni ainoaksi mittatilauspuvuksi.

Vanhoja aikoja valikoivasti muistellen
Edwin Naskali

Kuolleita

Rakkaamme

Mirjam NAHKURI o.s. Pärssinen

s. 28.7.1916 Vpl. Pyhäjärvi
k. 26.4.2021 Virtasalmi

Kiittäen ja kaivaten
Irmeli

**Mika, Minna ja lapset
Jarkko ja tytöt
Markus perheineen
Helena, Panu ja tytöt
Sukulaiset ja ystävät**

*Kuljen kallioita,
soiden reunaan.
Sydämessä suuri,
kirkas ilo.*

Katkelma Mirjamin 104-v.päivänä
lausumasta runosta.

Siunaus toimitettu sukulaisten ja ystävien saattamana.
Kiitos osantotosta. Kiitos Palvelukoti Kivitaskun
henkilökunnalle mummon hyvästä hoidosta.

Kirkon Sanoma

Lohdutusta Kristuksen sydämeltä

□ Mirja Alarotu, eläkeläis-
rovasti, Sastamalan srk:sta

Kuinka pakahduttavan kipeältä tuntuikaan vastata lääkärille: "Ei elvytetä. Kärsimystä on ollut jo riittävästi." Kokemustani sanoittamaan alkoi mieleeni hiljalleen nousta virsi 245: "Nyt sydän luopuu kalleimmastaan, pois antaa onnen maallisen." Kaivoin esiin virsikirjan ja katsoin, kuinka säkeistö jatkuu: "Tuo, Pyhä Henki, lohdutusta nyt sydämeltä Kristuksen."

Lohdutusta Kristuksen sydämeltä – mitä se olisi? Jatkoisin lukemista: "Kristuksen kanssa kaikkeni käsiisi annan, Isäni." En jätä rakastani heitteille enkä ihmisten armoille. Jätän hänet Isän käsiin. Saman Isän, jonka käsiin Jeesuskin antoi itsensä kuolinhetkellään. Saman Isän käsiin jätän minä itsenikin. Siinä me olemme yhdessä, rakkaani ja minä, saman Isän käsissä, joka meidät kerran johdatti yhteen.

Huhtikuun 17. päivänä ehtookel-
lojen aikaan sain tuodittua rak-
kaan Maunoni viimeiseen uneen
hänen vaalennutta poskeaan
silittäen. Kaunis ja ankara hetki.

Tutut Jeesuksen sanat ovat al-
kaneet elää ja antaa voimaa kai-
pauksen ja kyynelten keskellä:
"Joka uskoo minuun, saa elää,
vaikka kuoleekin, eikä yksikään,
joka elää ja uskoo minuun, iki-
nä kuole." Ei ikinä kuole. Rak-
kaani elää! Hän on saman Isän
huomassa kuin minä vielä täällä
ajassa.

Vaikeina hetkinä palaan rakka-
iden muistojen pariin. Pohjois-
satakuntalainen puolisoni oli
myös Karjalan ja karjalaisten
ystävä. Hänellä oli myönteiset
muistot sota-ajan evakoista ko-
tinsa piirissä. Saimme yhdessä
tehdä myös kaksi ikimuistoista
Karjalan matkaa. Tästä muistutti
yllättävä käen kukunta Hämeen-
linnan Vuorentaan hautaus-
maalla heti Maunon hautauksen
jälkeen. Yksi "kuk-kuu" kohotti
kaikkien suupielet hetkessä ylös-
päin. Tapahtui jotain sellaista,
mitä virressä pyydetään: "Jää, Isä
taivaan, keskellemme, niin itku
vaihtuu kiitokseen." Isä muisti!

Mennään eteenpäin yhdessä
Isän kanssa ja toinen toistamme
tukien. Siunausta sinun kesääsi!

Onnittelut!

Aapo Koskela on suorittanut Vaasan ammattikorkea-
koulun kansainvälisessä tutkinto-ohjelmassa Bachelor
of Engineering in Information Technology -tutkin-
non. Aapon pappi **Veikko Niukkanen** on syntynyt
Vpl. Pyhäjärvellä kuten myös papan vanhemmat **Vil-
le** ja **Aili** (o.s. Mannikainen) **Niukkanen**. Kiitos Vpl. Py-
häjärvi-Säätiölle Aapon saamasta stipendistä.

Julkaisemme

muisto- ja merkkipäiväkirjoituksia
sekä lyhyet suruviestit maksutta.
Kuolinilmoitukset 0,70 €/pmm +alv 24 %
Aineistot toimituksen osoitteella.

Meeri Kuusisto 85 vuotta

KUVA TUUJA VENNINEN

Päivänsankari Meeri Kuusisto 85-vuotisjuhli-
saan Pohjois-Savossa Vesannolla.

Iloinen nauru, nopeat liikkeet, terävä katse – sellaise-
na muistan **Meeri Kuusiston!!!** Hän on yksi Helsin-
gissä kotipaikkaa pitävässä Vpl. Pyhäjärvi-seurassa
pisimpään vastuullisissa tehtävissä toimineista. Mee-
ri toimi sihteerinä hallituksessa vuodesta 1981 alkaen
yhteensä 21 vuotta ja senkin jälkeen vielä jonkin ai-
kaa hallituksen jäsenenä. Ansoistaan työstä karjalai-
suuden hyväksi seurassamme Karjalan Liitto myönti
ensin pronssisen ja sittemmin hopeisen ansiomerkin
hänelle. Vpl. Pyhäjärvi-seuran kunniajäseneksi hänet
kutsuttiin 2012.

Pyhäkylässä Viipurin läänin Pyhäjärvellä **Sanni**
ja **Matti Huppusen** tyttärenä 29.5.1936 syntyneellä
Meerillä on yksi sisar, Heinolassa asuva **Kirsti Jääs-
keläinen** ja veljet **Raimo** ja jo edesmennyt **Kari**
Huppunen. Huppuset asettuivat evakkomatkojen
jälkeen asumaan joksikin aikaa Tyrvälle, mutta
muuttivat sieltä muutaman vuoden jälkeen pääkau-
punkiseudulle silloiseen Helsingin maalaiskuntaan.
Meeri avioitui **Henry Kuusiston** kanssa 5.11.1955 ja
avioittoa kesti Henryn vakavaan sairastumiseen ja
kuolemaan vuonna 2010 asti, he asuivat silloin Hei-
nolassa. Meerille ja Henrylle syntyi kolme lasta Las-
se, Tuija ja Mika.

Karjalassa Vpl. Pyhäjärvellä Meeri Kuusisto on
käynyt 90-luvulta lähtien puolenkymmentä kertaa,
viimeksi heinäkuussa 2017 osallistuen entisellä Py-
häjärvellä järjestetyille pitäjäjuhlille.

Meeri Kuusisto teki vähän yli 30 vuoden työuran
kehystäjänä Bulevardin varrella Helsingissä sijain-
neessa kehystämössä ja Kauppakamari palkitsi hänet
kunniamerkein 30-vuotisesta työstä. Tämän jälkeen
eläkkeelle jäämiseen saakka hän toimi vielä kodin-
hoitajana Timosen perheessä Helsingissä. Kuusistot
muuttivat muutamaan kertaan asuen Helsingissä ja
Vantaalla, siellä viimeksi Martinlaaksossa.

Heinolaan he muuttivat 2005, Aviopuoliso Hen-
ryn kuoltua 2010 Meeri sinnitteli eteenpäin ystävien
tuella.

Tammikuussa 2020 hän muutti Tuija-tyttärensä
lähelle Vesannon kuntaan Pohjois-Savoon. Meeri
asuu rivitaloasunnossa ja parin kilometrin pääs-
sä asuva **Tuija Venninen** käy usean kerran päivässä
omaishoitajana. Hän järjesti 85-vuotisjuhlat Meerille
ja 24 jälkeläiselle ja muutamille ystäville Länsi-
Vesannon nuorisoseran talolla. Meeri nautti täysin sie-
mauksin juhlista.

Vpl. Pyhäjärvi-lehti lukijoineen onnittelee Meeri
Kuusistoa ja toivottaa hänelle hyvää terveyttä ja iha-
naa kesää!!!

Kaarina Pärssinen

August Vesikko muistoissamme

"Isäni **August Vesikko** oli autioituneen Porsaanmäen kylän viimeisiä evakkoon lähtijöitä", kertoo **Mikko Vesikko**. "Evakkokuorma oli jo lähes kukkuroillaan, alimmaisina olivat Singer-ompelukone ja hyvän naapurin, **Viskarin Matin**, häälahjaksi äidille ja isälle tekemä komotti.

Lähdön hetkellä huomasi isä vielä keinutuolin, jonka hän siepasi syliinsä, nosti kuormaansa ja köytti sen vahvasti päällimmäiseksi. Kuormaa veti nuori tamma ja mukana kulki sen keväällinen varsa." Pitkä ja raskas matka kohti tuntematonta oli alkanut. Tuo päivä oli 19.6.1944 ja se oli Augustin syntymäpäivä. Sinä päivänä hän täytti 43 vuotta.

Koti kylän korkeimmalla kohdalla

August Vesikko syntyi Porsaanmäen kylässä vuonna 1901. Hänen synnyinkotinsa sijaitsi kylän korkeimmalla kohdalla, mäellä, jonka alapuolella siinteli kaunis Kiimajärvi. Augustin perheeseen kuuluivat isä Mikko, äiti Maria o.s. Matikainen ja Matti-veli, joka oli syntynyt vuonna 1897. Hilja-sisko syntyi vuonna 1904. August oli sisaruksiaan hiljaisempi ja harkitsevampi, avulias ja ajattelevalainen. Hän oli aina heikommän ja pienemmän puolella, niin ajatuksissaan kuin teoissaankin.

August avioitui Metsäpirtissä syntyneen **Siviä Laulajaisen** kanssa vuonna 1928. Heidän kaksi vanhinta lastaan syntyi Porsaanmäellä, Hilja Maria vuonna 1929 ja Mikko Ilmari vuonna 1934.

Matti ja August asuivat perheineen samassa taloudessa vanhempiensa kanssa. Matin esikoinen, Toini, muisteli kyynelisin silmin, vielä yli 90-vuotiaana, kuinka August ja Siviä asettuivat aina puolustamaan häntä. Toini oli utelias, vilkas ja eläväinen lapsi, jolle sattui ja tapahtui kaikenlaista sellaista, josta vanhemmat häntä moittivat.

Talvi- ja jatkosodassa

Mikko Vesikko on kirjoittanut isänsä Augustin sota-ajan taipaleesta seuraavasti: "Isäni määrättiin talvisotaan, rannikkokotikistöön Ylläppään linnakkeelle 23.12.1939. Hänet lomau-

tettiin toistaiseksi 16.5.1940. Määräyksen kirjoittaja oli linnakkeen päällikkö res.vänr. **Eino Lötjönen**. Liikekannallepanon jälkeen isälleni oli kertynyt palvelua 8 kuukautta ja 5 päivää.

Jatkosodassa August Vesikko määrättiin Mäntän lääkitäkomppanian taisteluskoulu keskuskeskukseen, jonne hän saapui 27.6.1941. Vajaan viikon kuluttua Augustin lähdön jälkeen 2.7. hänen vaimonsa Siviä synnytti Huittisissa perheen kolmannen lapsen, Hilikka Helenan.

August siirrettiin 11.8.1941 ryhmään 3570 ja 17.8. JR 36:n 1. pataljoonaan. Joukkojen koostumispaikka oli Kerimäen Toroppala, jossa muodostettiin lopulliset taistelujoukot. Kerimäeltä miehet marssivat yön pimeyden turvin Simpeleelle, josta lähdettiin yli rajan ja varsinaiset sotatoimet alkoivat. Talvi-, ja jatkosodan taistelut, joihin August Vesikko otti osaa, olivat: Kaarlahdi, Suvanto, Taipale, Korhola ja Rautu. Hän palveli liikekannallepanon jälkeen viisi kuukautta ja 21 päivää. August Vesikko vapautettiin 8.12.1941. Vapautusmääräyksen allekirjoitti komppanian päällikkö, luutnantti **John Martoma**.

Antoi pois – enemmän tarvitsevalle

Sotien jälkeen asettuivat August ja Siviä lapsineen Huittisten Lauhan kylään, Takalan talon yhteen kamariin. Perhe muutti Lauttakylään, entisen nimismiehen taloon vuonna 1946 ja parin vuoden päästä Sampuun, osoitteeseen Pusan kauppa. Vuosina 1949 – 1957 oli Vesikon perheellä Lauttakylässä vielä neljä asuinpaikkaa: Mäentaantie, Vesiniity, Kivirannantie ja Vuorensyrjä (Kännö). Lauttakylästä he muuttivat Vampulan Matkusjoelle omaan taloon.

Mikko Vesikko on kertonut Lauttakylän ajoilta kahdesta tapuksesta, jotka kuvaavat erinomaisesti hänen isänsä Augustin inhimillistä ja empaattista suhtautumista heikompiin ja vähäosaisempiin ihmisiin.

August oli teettänyt itselleen turkin vaatturilla Lauttakylässä. Kävellessään kotia kohti, uusi ja lämpöinen turkki kinalossaan, tapasi hän miehen, jonka tiesi olleen sodassa erittäin kovissa paikoissa ja haavoittuneen vaikeasti. August jäi vaihtamaan kuulumisiansa miehen kanssa ja huomasi kuinka mies oli

kylmissään. August antoi siinä samassa turkkinsa tuolle sotainvalidille ja jatkoi matkaansa. Kotona Siviä tietysti ihmetteli, kun August palasi tyhjin käsin, vanha palttoonsa päällään. Mikko arvelee, että äiti olisi ehkä moittinut isää, mutta kuultuaan turkin kohlostosta, oli hän ollut täysin samaa mieltä kuin August, joka oli antanut turkkinsa pois – sitä enemmän tarvitsevalle.

Vesiniityn ajoilta, 50-luvun alkupuolelta muistaa Mikko toisen vastaavanlaisen tapauksen. Oli ollut erittäin kylmä ilta, kun ulkoa oli kuulunut ääntä. Oven takana oli ollut mies, jolla ei ollut jalkoja. Hän oli tullut jonkinlaisella kärryllä, joka kulki hänen käsiensä voimin. Myös tuo mies oli sotainvalidi, jota August ja Siviä eivät ennestään tunteneet. Mies oli pyytännyt yösiijaa Augustilta ja ilman epäröintiä hänet autettiin sisälle lämpimään ja annettiin ruokaa. Hän sai myös käydä saunassa ja nukkua yönsä Augustin ja Siviän pienessä, mutta lämpöisessä ja siistissä kodissa.

Työntäyteistä hyvää elämää

Vuodesta 1957 asustelivat August ja Siviä omalla tilallaan Vampulassa. He elivät työntäyteistä, mutta hyvää elämää omalla tilallaan. Apuna olivat Mikko ja hänen vaimonsa Sirkka sekä nuorin tytär Hilikka. Suurena ilona isovanhemmille olivat Mikon ja Sirkkan pienet suloiset työtöt Raija ja Raili. Tytöt saivat usein mieluisia leikkikavereita, kun serkut Sirkka ja kaksoset Pirjo ja Leo, tulivat mummolaan.

Pirjo kertoo: "Äiti Hilja laittoi meidät linja-autoon ja joku mummolan väestä oli meitä vastassa. Me saimme laittaa vintille kauppaleikit, kävimme metsässä retkillä ja marjassa. Pieni matala oja tontin laidalla oli kiva vilvoittelupaikka ja linnunpoikasia haudattiin juhollisin menoin koivukujaan. Kun muut aikuiset olivat askareillaan, vahti Mummo meitä lapsia ja joutuipa hän välillä komentamaan." Sirkka, serkuksista vanhin, muistelee, että äijä oli aina ystävällinen, hiljainen ja hyväntuulinen. Sirkka muistaa myös, että äijä kertoi heille lapsille joskus sota-ajan muistojaan.

Augustin veljentyttären lapset, Pertti, Irmeli ja Paavo kuvailivat August-setää vaatimattomaksi, lempeäksi ja hymyileväksi, sekä Augustia ja Siviää hyvin

vieraanvaraisiksi ja sellaisiksi ihmisiksi, jotka eivät olleet ollakseen, eivätkä tehneet numeroa itsestään.

August Vesikko ehti nähdä vielä kaksi lastenlastaan, **Hilkan** ja **Keijo Hiiren** esikoistyttären Tuulan, sekä Mikon ja Sirkkan

Kuva on otettu Vesiniityllä tulvan jälkeen. Alimmalla rapulla istuu August Vesikko, ja hänen takanaan Siviävieressään Hilikka. Takana vasemmalla istuu Aappo Matikainen ja oikealla hänen vaimonsa Liisa.

August on Hiljan lasten kanssa. Äijän takana on Sirkka ja äijän sylissä vasemmalla Pirjo ja oikealla Leo. Kuva on otettu paikassa Vuorensyrjä 1950-luvun puolenvälin paikkeilla.

August Vesikko ehti nähdä vielä kaksi lastenlastaan, **Hilkan** ja **Keijo Hiiren** esikoistyttären Tuulan, sekä Mikon ja Sirkkan

vieraanvaraisiksi ja sellaisiksi ihmisiksi, jotka eivät olleet ollakseen, eivätkä tehneet numeroa itsestään.

August Vesikko ehti nähdä vielä kaksi lastenlastaan, **Hilkan** ja **Keijo Hiiren** esikoistyttären Tuulan, sekä Mikon ja Sirkkan

Matti-pojan, ennen kuin hänen voimansa ehtivät rankan syöpäsairauden seurauksena.

August Vesikon, turvallisen, hyvän puolison ja isän, sekä hyvän tuulisen ja ystävällisen äijän elämä päättyi Vampulassa 6.6.1962.

August Vesikon syntymästä tulee 19.06. kuluneeksi 120 vuotta. Me, jotka vielä hänet muistamme, juomme syntymäpäiväkahvit hänen muistokseen ja kunioitamme häntä, sekä hänen elämäntyötään.

Mikko Vesikon kertoman mukaan kirjoittanut Päivi Seppänen

Mikko Vesikko on kirjoittanut Pyhäjärvi-lehteen monia muistojaan Porsaanmäeltä. Hän on kuvannut elävästi myös vedenajossa ja ovimiehenä oloaan isänsä Augustin kanssa, talvina 1943–44. Kyseinen kirjoitus on julkaistu lehdessä, joka on ilmestynyt 29.3.2017.

Porsaanmäen kylän korkeimmalta kohdalta siintää Kiimajärvi kauniina ja poutapilvet kuvastuvat peilityynten järven pinnalla.

August Vesikon synnyinkoti vuonna 1999.

Kaksi kamalaa paukkua.

Tarinaa 100 vuoden takaa.

Tuomas Touhunen eleli torpparina männikkökankaalla kotipiitämme kirkon varjossa. Oli jo toista kertaa kristillisessä avioliitossa. Lapsia oli kuusi, joista puolet kumpaakin sukupuolta. Vaikka Touhunen olikin torppari kaikessa vaatimattomuudessaan, niin ei hän rasittanut ruumistaan raskaalla työllä, vaan elätti ja huolsi perheensä kaikenlaisilla liikehommilla. Hänen mielestään kuka lieneekin keksinyt raskaan maa- ja ropottityön, niin se sai myös sen itse tehdä.

Torppa sijaitsi mitä luonnonkauneimmalla paikalla, etelään viettävällä rinteillä, jossa torpan pellot jyrkähkösti laskivat järveen. Hiekkaisella pihamaalla kasvoi useita jättiläishonkia. Torpan pohjoispuolitse kulki maantie ja kohta sen takana oli jyhkeä hongikko.

Asuinrakennus oli vuoden 1860 ajoilta kerrassaan herraskartanolta vaikuttava. Talousrakennuksia oli tehty vähän kerrassaan ja siten, että jälkepäin rakennettu huone varmasti erotui aikaisemmin rakennetuista.

Tällaisesta tukikohdastaan Touhunen teki noita liikematkojaan ympäri maakuntaa, ulottaen ne useasti jopa Pietariinkin saakka. Pietarissa kulkiessaan pitkin pääkatua tuli häntä vastaan hurjaa vauhtia ajaen kolmi-valjakkovaunu. Ajaja oli mustaan korkeakauluksiseen takkiin puetuna ja valkeat käsineet kädessään. Tämä jatkuvasti hevosiain hoputtaen yritti niitä saada aina vaan kiivaimpaan laukkaan, katsoimatta ja välittämättä siitä, jäikö joku alle vai ei.

Tuosta Tuomas Touhunen entistä enemmän veti otsansa rypyyän ja itsekseen tuumailleen totesi: "nuokin ovat niitä meidän suomalaisten sortajia, puhumatakaan niistä käskyjen täytöntöön panijoista, joita Helsingissä kuuluu olevan paljon". Näissä synkissä ajatuksissaan hän arvaamatta, tahtomattaan joutui asekaupan näyteikkunan eteen ja aivan kuin säpsähti: Oliko hän ajatellut ääneen?

Mutta ei sentään. Mitähän jos olisi sittenkin turvallisempaa, että ostaisi niin kuin vähän kättä pitempää? Kukapa tietää, vaikka sitä piankin tarvittaisiin? Pianhan se esikoinen Jussi-poikakin arvasa käytyään joutuu kaartiin, niin onhan se hyvää alkuvalmistelua ennen kruununpalvelukseen astumista osata jo asetta käyttää.

Näin asiaa tarkemmin perusteltuaan hän karisti itsestään synkät ajatukset pois ja omantuntonsa enempää häntä solvaamatta kävi kauppaan sisälle sekä alkoi tehdä kauppaa. Ja mikäpä oli kauppaa tehdessä, kun kukkarossa oli kolikoita. Eikä siihen sen enempiä lupia tarvittu kuin rahat pöytään ja pyssy pakettiin. Myyjä opetti vielä välttämättömiä latausaakkosia ostajalle.

KOTONA OLI SUURI YLLÄTYS, kun isä muiden tulaisten lisäksi toi sellaisen ihmepelin mikä oikein paukahtaukin. Eniten innosta kiiluivat sisarusparven esikoisen, Jussin silmät, koska hän sai Pyssyn vastuulle huollettavakseen ja käsiteltäväkseen. Iltahämärissä oli isän ryhdyttävä neuvomaan ja opastamaan Jussia aseensa käytössä. Ase kaikessa komeudessaan ja kiilloissaan näytti kovin salaperäiseltä. Isä opettavaisella äänenpainolla alkoi esitelmänsä: "Tämä on yksipiippuinen suustaladattava hanallinen haulikko, jonka voima riippuu siitä, miten paljon tästä peltipullostu tuohon reikään kaadetaan tätä ruutia. Tämä annos kykenee kaatamaan, vaikka karhun. Nyt otetaan tästä pussista tappuraa näin, ja irroitetaan tämä latauskeppi tästä pyssynpiipun alta sekä tällä lailla sullotaan se tiiviisti ruudin päälle. Tässä pussissa on hauleja ja tuosaa on luoteja, mutta ladataan nyt vain hauleilla ja laskekaa pojat niitä 50 kappaletta. Se riittää. Ja taas tappuraa päälle sekä tampaetaan, tiukkaan. Valmista on sikäli, mutta nallia ei panna tämän tapin päälle vielä, vasta sitten kun ruvetaan ampumaan."

Kaikin mokomin olisi Jussi tahtonut jo päästä pimeässä sillä

"täryttämään", mutta isä Tuomas siihen ei antanut lupaa, estellen ja perustellen sillä että "Läti rouva" jo nukkuu (lähin naapuri 400 metrin päässä). Eihän siinä muu auttanut kuin käydä varttumaan kaukaista aamua.

IÄISYDELTA TUNTUI LAPSISTA se yö eikä sille meinannut loppua tulla ollenkaan. Viimein sisarusket aamuyöstä nukkuivat, kuopus jo pari, tuntia aikaisemmin. Ensimmäisenä heistä heräsi nuorin, viisivuotias Tilta ja hihkasi: "nouskaa ylös, nyt on jo päivä!"

Aivan kuin sotamiehet syöksyi tuo kuusipäinen sisarusparvi maakuusijoihtaan ylös "päivää" katsoimaan, niin kuin eivät sitä olisi aikaisemmin koskaan nähneet. Isä Tuomas oli jo ehtinyt lähteä liike- matkoilleen, mutta eihän tuohon pyssynkokeiluun enää mitään erikoislupaa tarvinnut, asiahan oli jo illalla loppuun käsitelty: Huomenna se paukahtaa!

Näin syöksyi sisarusparvi yhdellä ovenavauksella ulos, luonnollisestikin ensimmäisenä Jussi pyssy selässä ja sen jälkeen Euto, Aaro, Mari, Iita ja viimeisenä Tilta. Kohta huomattiin pihahongassa orava, joka pahaa aavistamatta syödiä rauskutteli aamuateriaansa käpyä, mistään metelistä piittaamatta. Kehoituksia kuului joka puolelta: "Ammu Jussi!"

Nallilaatikko haettiin povitaskusta kuten isä oli neuvonut ja se asetettiin sen "tapin päähän", johon hanan piti se listittää ja niin sitten, sen "jysäyksen" piti tapahtua. Jussin polvet vapisivat huomattavasti, eikä pyssy meinannut pysyä puun kohdallakaan, puhumattakaan oravasta, missä se edelleenkin yhä syödiä rauskutteli. Uusi tähtäysharpitus (kuten mestariampujat nykyäänkin tekevät), vaan samalla tuloksella.

Etkö sinä uskalla? Annahan kun minä paukautan; sanoi Euto. Kylläpä osaisi tuokin pojannalikka "naljailla", tuumi itsekseen Jussi häpeämpuna niskaansa kihoten. Jo rohkaisi viimein hän itsensä ja nosti pyssynpiipun suunnilleen sitä puuta kohti, jossa orava, ihme kyllä, vieläkin istui. Hän käänsi päänsä taakse ja painoi liipasinta, sydämensä jyskyttäessä kuin höyrykone.

KUINKA KÄVI? Pieni raksaus vain kuului. Jussi kovassa jännityksessään tosiaan luuli sen jo paukahtavan, mutta toiset vakuuttivat, ettei sen ääni millään olisi

"Lätille" saakka kuulunut, kuten isä vakuutti. Tyhmännäköisenä Jussi tarkasteli reikärautaansa ja totesi, että kyllä tappurat vielä piipunpohjassa näkyvät, siis se ei ole lauennut, Nallinlitsa oli vielä edelleenkin tapin päällä. Hana uudelleen vireeseen ja hän painaa liipasinta. Tulos on sama toisen ja kolmannenkin kerran, pyssy ei lauennut.

Orava, saatuaan aamuateriaansa syödyksi, ilmaisi lapsille tyytyväisyytensä sanomalla kurr kurr ja juoksi puuta myöten metsään. Joukon johtaja Jussi, harkittuaan asiaa, tuli siihen johtopäätökseen, että metsästystä jatketaan mutta Tilta ei saa lähteä metsään. Mutta Tilta, vaikkakin oli parven nuorin, omasi Touhusten sukuominaisuuden, itsepäisyyden ja mitätöi ilman muuta Jussin käskyn näin: "Lähden".

Tästä vastalauseesta Jussi tunsu arvovaltansa laskevan sekä toisti sanontansa, mutta samalla tuloksella. Tästä Jussi kimpaantuneena uhkasi käyttää asettaan, ellei Tilta tottele, ojensi "torrakkonsa" Tilttaa kohti sekä vielä toisti vaatimuksensa: Jollet mene, niin hän ampuu. Leikkiähän tuo Jussilta oli, sillä hän varmasti uskoi, ettei pyssy missään tapauksessa laukea, koska se ei oravallekaan lauennut.

Näin hän tuumasta tekoihin suuntasi pyssynsä Tilttaa kohti ja painoi liipasinta. Tuli ja jyräys. Pyssy syttyi. Tilta makasi maassa ja parkui kamalasti. Yleinen sekasorto vallitsi pihalla. Ihme kyllä ei Tiltalta palanut kuin otsatukka ja onnettomuus oli onnellisesti päättynyt. Tämä tapaus järkytti kovasti Tuomas Touhusta. Isä takavarikoi pyssyn, ja antoi kovan uhkauksen perään: Jos kuka uskaltaa sen seinältä ottaa, niin tietäköön mitä tuleman pitää!

UOSIA KULUI. Tuo pamauskin vähitellen unohtui. Jussikin oli oppinut käyttämään paljon ihmeellisempiäkin aseita. Sisarusparvi oli jo häipynyt maailmalle. Pojista Aaro viihtyi viimeksi kotona ja oli jo aikamiesten kirjoissa, vaikkakin mieli joskus ailahteli lapsenaatoksissa.

Kyllä hän vielä hämäästi muisti sen syksyisen aseensa pamauksenkin, mutta jäljelle jäänyttä elämäähän se jo oli. Sitä hän vain kovasti ihmetteli, että talossa oli pyssy seinällä, eikä sillä kukaan ampunut. Ja ampumatarpeitaikin oli vaikka millä mitalla. Hän

tulikin siihen johtopäätökseen, että kyllä hän nyt sillä kokeilee. Kysymättä isän mielipidettä, otti pyssyn naulasta ja latsasi sen luodilla pilkkaan ampumista varten. Missähän tuolla taas "pärsäytätäisi"? Jo leikkasi. Navetan seinänvieressä oli sellainen laudasta rakennettu kylkiäinen, aivan kuin maasta alkaen rakennettu kottaraisen pesä puun kyljessä.

Ovi siitä aukeni pihalle päin. Se oli laudoista tehty, johon hiilellä oli helppo vetää isoympyrä ja pieni musta piste keskelle ovea. Tästä kolmekymmentä askelta pihalle ja täyskäännös tarkka tähtäys sekä pieni painallus liipasimeen. Eiköhän osu?

VAAN KAIKKI EI TAASKAAN käynyt suunnitelmien mukaisesti. Isä Touhunen, (pituudeltaan 155 sm ja paino 43 kg) tuli hikisenä rannasta päin ja huomasi Aaron pyssy selässä pitkillä askelilla harppovan metsään päin, Menköön johan tuokin on kohta aikamies. Tuomas pahaa aavistamatta puikahti leveästä ovesta tuohon kottaraisenpesään Aaron huomaamatta ja istuutui keskelle rakennusta, koska se oli ainoa "istumapaikka". Hän otti oikein levollisen asennon, "herroiksi" nostamalla kätensä lanteille. Oven kiinni ollessa oli oikein mukava hetkeksi rentoutua aurinkolta suojattuna.

Kun Aaro sai askelluvun 30 täyteen, teki hän täyskäännöksen, nosti pyssyn, tähtäsi ja laukaisi. No voi taas, tuli ja jyräys. Puunsirpaleet sinkoutuivat isän silmille. Julmasti karjaisten hän syöksyi housut perässä laahaten ulos. Puolialastomana hän yritti puhua, mutta eniten se muistutti villieläimen tuskaista karjahtelua. Aaro käsitti, että hän ampui isän ja joka nyt kuolinkouristuksessaan vielä hetken karjuu. Ei isä Tuomalle tuossa oikeastaan kuinkaan käynyt. Lähempi tarkastelu osoitti, että luoti oli läpäissyt lautaoven ja mennyt isän käsivarren ja kyljen välitse taka-seinästä ulos.

Aaro parka sai tuosta henkisesti aika täryyksen. Kun hänen aikanaan piti mennä kutsuntaan, pakeni hän sitä. Jälkepäin Aaro kyllä selitti, ettei hän pyssy pelännyt, mutta kun ne kutsunnat olivat laittomat. Elettii routavuosia.

K. H.

Poimittu Vpl. Pyhäjärvi -lehestä 1/1956 / Mauri Hauhia

OSSAAT SIE ARVAILLA

Jatketaaha nyt sanaparsii arvuuttellu. Täs on taas muutamii sanontoi, joist puuttuu jokahisest yks sana. Laitaha osovat sanat kohalle ja ajattele oikei perusteellisest sanonna sisältöä ja sen viisautta.

Nääkii sanaparret o lainattu **Reino O. Kukon** ja **Kaarle Viikan** laatimast Pyhäjärvi-kirjast vuuvelt 1989.

"Esimerkkejä pitäjämme menneitten polvien ajattelutavasta ja taidokkaasta sanallisesta näppäryydestä."

Elläät ko pellol ja _____ auk.

Ei se liikuus lihota, jos ei _____ elätä.

Köyhtyy saap, mut ei _____.

O kiire ko _____ tapos.

Eihä ryssä kala pääst ko ol _____ täynnää.

Paa suu sorjast, niiko _____ männes.

Tyhjä säkki _____ ei täysinäine.

Nii ulvuo ko _____ jää.

Velka o velj tehhes, _____ maksais.

Hyvähä se o toise _____ - määkkii laskii, ku ommaasa ei kulu.

Nii häilää ko _____.

Käi se lusti _____, jos lie taloki palant.

Taubilan kartano – lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville!
176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II,
yhteensä 736 sivua. Koko A4.
Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:

taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820

Sekä <http://vpl-pyharjarvi.fi/kirjapuoti>
Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyskuluja.
Vpl. Pyhäkylä-Seura

30 €

Vanhat kuvat kertovat

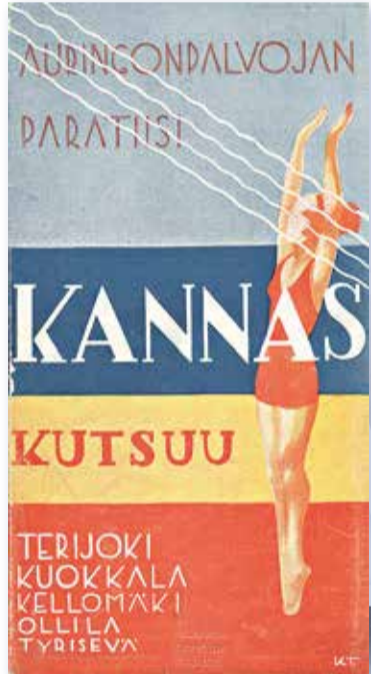
□ Kirsti Naskali

Vanhemiltani jääneiden valokuvien joukossa on hiukan jo repaleinen pieni valokuva neljästä pariskunnasta upean ja erikoisen rakennuksen edessä. Kuvan takana lukee mummoni nimi ja Terijoki Harppulinna.

Muistan katselleeni kuvaa lapsena usein ja nostalginen kuva herättääkin monenlaisia ajatuksia ja mielikuvia.

Kuvassa on pariskuntia Vpl. Pyhäjärven Noitermaasta kesäretkellä Terijoella Harppulinna edustalla, todennäköisesti 1930-luvulla. Naiset ovat elegantteja kesäpuvuissaan ja hatuissaan. Kesäisen kepeän tunnelman voi aistia kuvaa katsolessaan. Matka Terijoelle, toiselle puolelle Kannasta, on varmasti ollut kesän kohokohta ja mieliin jäänyt retki.

KANSALLISKIRJASTO/DORIA

Terijoen hiekkarannat

Terijoesta ja sen upeista hiekkarannoista oli jo 1800-luvun lopulla muodostunut suosittu kesäviikko, jonne tuli kymmeniä tuhansia varakkaita pietarilaisia viettämään kesää huviloilleen tai majoitusliikkeisiin. Tämä venäläinen huvilaelämä Terijoella kukoisti 1890-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan asti.

Venäjän vallankumouksen jälkeen ja Suomen itsenäistyttyä raja sulkeutui ja alue hiljeni, kunnes vuonna 1923 käynnistyi suomalainen matkailutoiminta, ja alueesta tuli jälleen suosittu kesäviikko. Sinne tultiin kaikkialta Suomesta ja ulkomailtakin nauttimaan kesästä, kylpylöistä ja rantaelämästä.

Terijoen rannoista puhuttiin Suomen Rivierana. Alueella asuneet tai siellä kesiä viettäneet ovat monissa yhteyksissä muistelleet ihania, huolettomia kesiä 1930-luvulla ja Terijoen erikoista kulttuuria ja kansainvälistä ilmapiiiriä. Kulttuuriväki ja taiteilijat viihtyivät Terijoella ja kerrotaan, että siellä saattoi kuulla jopa 27 eri kieltä.

Huviloita oli tuhansin

Alueelle oli ennen ensimmäistä maailmansotaa rakennettu lähinnä rikkaiden venäläisten toimesta noin 6 500 toinen toistaan upeampaa ja erikoisempaa huvilaa, nykytermein puhuisimme pitsihuviloista. Osa huviloitten venäläisistä omistajista jäi vallankumouksen jälkeen Suomeen ja asettui pysyvästi asumaan huviloihinsa.

Tyhjäksi jääneet huvilat jäivät erinäisten lainsäädännöllisten ym. toimien jälkeen Suomen valtiolle. Noin puolet huviloista myytiin ja siirrettiin purettuina muualle Suomeen. Ainakin yksi huviloista kosketti myöhemmin myös pyhäjärveläisten elämää.

Suoniemelle Kuljun kartanon sivurakennukseksi siirretyssä kauniissa entisessä terijokelaishuvilassa asui useita pyhäjärveläisperheitä 1940-luvun lopulla, kun kartanon maille muodostettiin useita siirtolais-tiloja. Perheet asuivat entisessä huvilassa, kunnes omat rakennukset saatiin rakennettua. Myöhemmin talo toimi **Pekka Pulkkan** perheen pysyvänä kotina.

Kuvassa vasemmalla Mikko ja Hilja Matikainen ja oikealla Selma ja August Lamppu. Muita henkilöitä ei ole tunnustettu. Tiedot heistä voi ilmoittaa lehden toimitukseen.

Matkailumainos 1930-luvulta.

Terijoen merikylpylän hiekkaranta.

Kellomäen kuuluisin huvila Harppulinna Terijoella.

Kuvat 1930-luvulta: Museovirasto/Historian kuvakokoelmat/ Karjalan Liiton kokoelma/ kuvaaja Pullinen, Antti.

Harppulinna oli omaa luokkaansa

Osa huviloista toimi täyshoitoloina ym. majoitus- ja ravintolatiloina. Joitakin huviloita on Terijoella edelleen pystyssä, tosin suurin osa hyvin huonokuntoisina, mutta kauniita yksityiskohtia voi vielä tarkkaan katsoen erottaa.

Yksi erikoisimmista huviloista oli Harppulinna, nelikerroksinen puuhuvila Terijoen Kellomäellä. Sen oli suunnitellut itselleen juuri ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä pietarilainen arkkitehti **B. G. Baranovski**. Kerrotaan, että arkkitehti laulajatarvaimoan kunnioittaakseen suunnitteli rakennukseen erikoiset harppu- ja lyyra-aiheiset koristeet. Huvilassa sisällä oli eri teemoin sisustettuja huoneita, kuten kultainen huone, turkkilainen huone ja rokokoohuone. Puistossa oli suihkulähteitä ja kuvapatsaita.

Terijoelta kotoisin ollut kulttuurivaikuttaja **Ritva Heikkilä** on luonnehtinut Harppulinnaa seuraavasti: "Harppulinna on haavainnollinen esimerkki siitä, mitä lennokas mielikuviutus, raha ja kyky toteuttaa määrätty haave yhdessä saavat aikaan. Rakennuksen ja puiston suunnittelijoiden ei missään ole tarvinnut säästää. Tulos oli kirjaimellisesti satumainen." Nykyään Harppulinna ei ole jäljellä kuin terrassin jäänteitä. Huvila paloi toisen maailmansodan aikana.

Lähteet:
Heikkilä Ritva, Terijoen vuodenaikat. Jyväskylä 1991.
Karjala 1–5, osa 2, Heikkilä Ritva, Etelä-Kannaksen kulttuurimaisema. Hämeenlinna 1982.
Syväoja Elina, Tuhatilmeiset kannakselaishuvilat – Terijoelta Pohjanmaalle siirretyt rakennukset. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriohjelma. Taidehistoria Syksy 2018.

Taidemaalari Nikolai Tscherbakoff

Viime Vpl Pyhäjärvi-lehdessä **Pirkko Leskinen** kertoi isästään **Viljo Pärssisestä**, joka oli saanut taiteilijalta vuonna 1932 kauniin maisemataulun. Pirkko mainitsi myös, että isä oli vuoden 1986 Pyhäjärvillehden kirjoittanut muistelmia taiteilijasta.

Muistan hyvin Viljo Pärssisen. Hän oli hyvä ystäväni. Hän kirjoitti lehtemme runsaasti Pyhäjärven asioita. Teksti aina selkeää ja kieli tasokasta.

Vuosi 1986 olikin todella merkittävä. Taidemaalari **Nikolai Tscherbakoffin** syntymästä oli kulunut 100 vuotta ja päivän kunniaksi taiteilijan lapset **Yrjö Tervakorpi** ja **Veera Makkonen** olivat järjestäneet isänsä taulujen näyttelyn Hyvinkään kaupungin taidemuseoon 24.10.1986.

Näyttelyn avajaisiin osallistui Vpl. Pyhäjärvi-lehden koko toimitus sekä lehden toimitusneuvosto.

Taiteilijan lapset olivat tuttuja meille monille. Kalastusneuvos **Mauri Vanhainen** halasi hyvin hellästi Veeraa ja totosi, "näi läheisii myö oltiin Sortanlahes".

Kirjoitin näyttelystä silloin tekstin Vpl-Pyhäjärvi-lehteen ja julkaisen sen nyt uudestaan. Tekstissä on tietoa Nikolain elämästä.

Salme Rintala

TÄTÄ ASIAA
TIEDUSTELTIIN

Taidemaalari Nikolai Tscherbakoff- Tervakorpi ikuisti Laatokkaa ja muita rakkaita maisemia

□ Salme Rintala

Lokakuun 24. päivänä 1986 liehuivat liput kaikkialla Suomessa. Oli YK:n päivä. Sama päivä oli taidemaalari **Nikolai Tervakorven** syntymäpäivä ja päivän kunniaksi oli Hyvinkään kaupunginmuseossa järjestetty hänen syntymänsä 100-vuotisnäyttely.

Näyttelyn olivat järjestäneet Nikolai Tervakorven lapset **Yrjö Tervakorpi** ja **Veera Makkonen** ja näyttely sai erinomaisen vastaanoton. Näyttelyssä kävi 1218 henkilöä.

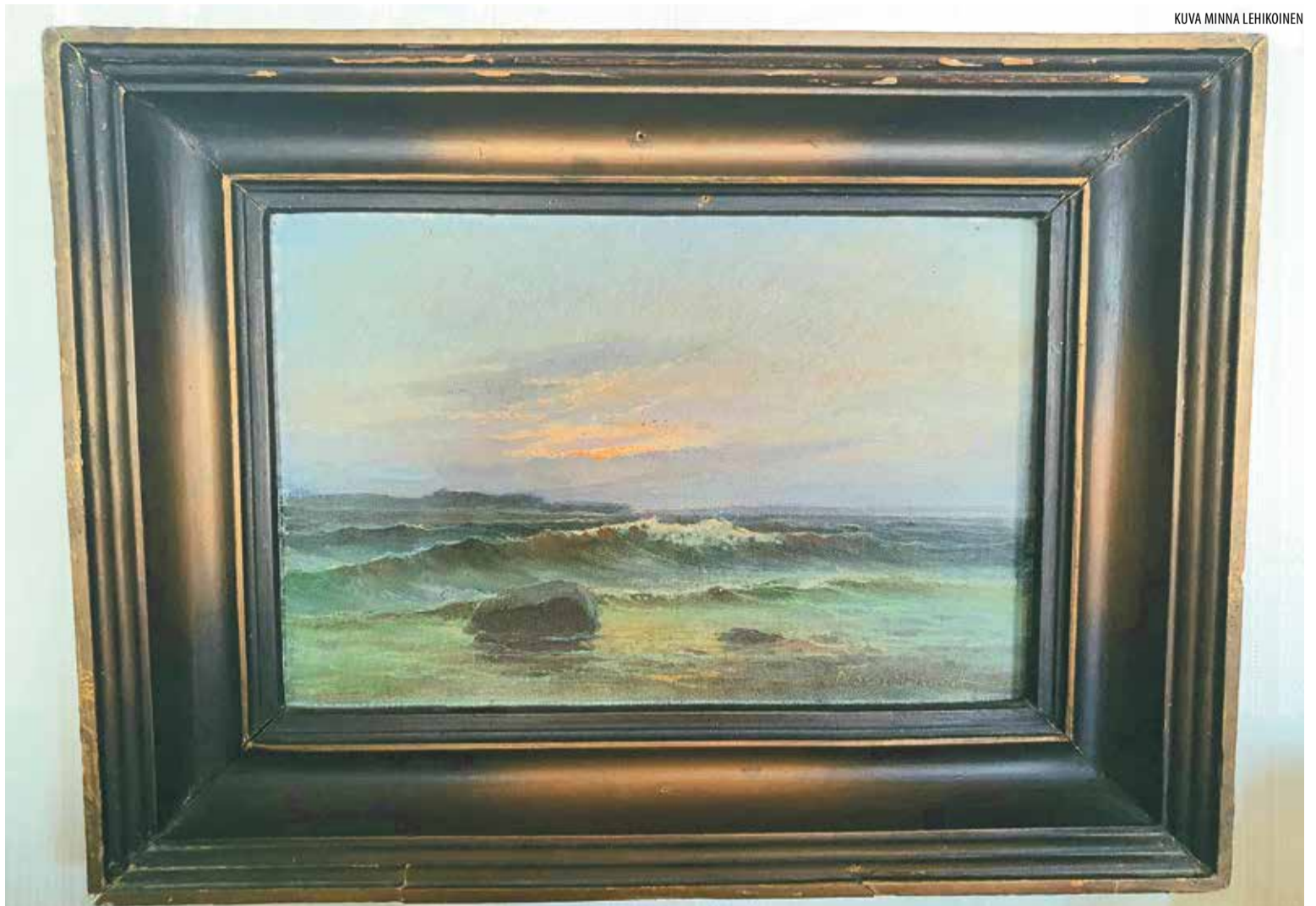
Nikolai Tscherbakoff

Novgorodista tuli Pyhäjärvelle kaksi merkittävää miestä. Ensimmäinen tuli jo 1300-luvulla. Hän oli munkki Arsenij. Hän perusti pitäjäämme Konevitsan luostarin.

Ensimmäisen maailmansodan pyörteiden johdattamana ajautui toinenkin novgorodilainen Pyhäjärvelle. Hän oli Nikolai Tscherbakoff. Tuli Konevitsaan kuin kotiinsa. Luostarin synnyinjuuret olivat tutut. Siellä puhuttiin hänelle tuttua kieltä. Pyhän Marian Jumalanäidin kuva oli tuotu Novgorodista ja kuvan tulopäivä syyskuun kolmas oli luostarin suuri vuotuinen juhlapäivä. Elämä luostarissa oli siis hyvin, kun Arsenij oli aikoinaan karkottanut kaikki pirut ja paholaisetkin mantereeseen puolelle Shortanlahteen- Pirunlahteen.

Nikolai Tscherbakoff oli vauraan Novgorodilaisen kauppiaan poika. Isä toivoi pojasta kauppiasta, mutta Nikolaita kiinnosti taide. Hän kävi alkeiskoulun, keskikoulun ja kaupakoulun Novgorodissa ja taide-teollisen piirustuskoulun Pietarissa. Hänet hyväksyttiin Pietarin Keisarilliseen Taideakatemiaan, Akatemiassa oli aikoinaan opiskellut kuuluisa **Ivan Aivazovski** ja akatemian merimaisemaosasto oli nimetty hänen nimensä mukaan. Nikolain aikana johtajana oli **Ilja Repin** ja osan opiskelustaan Nikolai oli merimaalausosastolla kuuluisan taiteilijan, Ilja Repinin, oppilana.

Syttyi Ensimmäinen maailmansota ja Venäjällä sisällissota, jossa Nikolain kauppiasisän varat takavarikoitiin. Nikolai pakeni Konevitsan luostariin, jossa muun muassa restauroi luostarin kirkkomaalauksia. Tämän

Nikolai Tscherbakoffin Laatokka taulu 1930-luvulta. Taulussa on taiteilijan signeeraus kyrilisin aakkosin. Taulun omistaa Salme Rintala.

lisäksi hänen tehtäviinsä kuului postin kuljetus Konevitsan ja Sortanlahden välillä. Sortanlahdessa ei enää ollut paholaisia, vaikka tämä vanha legenda Nikolaita usein huvittikin.

Postin jättö Sortanlahteen venyi usein tavallista pitemmäksi. 34-vuotias Nikolai oli auttamattomasti rakastunut tarmokkaaseen ja viehättävään **Lyydia Kaukiseen**, Sortanlahden Osuuskaupan myymälänhoitajaan. Avioliitto solmittiin 1920 ja perheen asuinpaikaksi tuli Sortanlahti.

Elämä Sortanlahdessa

Nikolain elämä täyttyi nyt kaikista niistä asioista, joista me ihmiset yleensä unelmoimme. Oma pieni pesäpaikka rauhallisessa poukamassa. Pesä, jonne kuului meren kohina, mutta sisällä oli turvallista, hyvä poikasten syntyä. Tscherbakoffin perheeseen syntyi kolme lasta Yrjö, Veera ja Paa-vo. Isälle he olivat Jurka, Verka ja Pavo. Pesässä oli tilaa vieraidenkin lasten asua, pitää kotinaan. Äiti-mammalta riitti rakkautta.

Vaikka elämä oli joskus tiukkaa, ei leipä koskaan päässyt loppumaan. Kiitos mamman, sanovat lapset nyt yhdestä suusta. Hän myi isän maalaamat taulut. Piti talouden järjestyksessä ja joskus siinä oheassa myös rakkaan taiteilija-aviomiehensä.

Kyläyhteisö hyväksyi ulkomaalaisen taiteilijan joukkoon. Hänenlaisensa ihminen on hyväksytty missä vain. Käytös oli hillittyä. Ei sanonut pahaa sanaa kenestäkään. Oli mieluummin tarkkailija kuin seuran keskipiste. Ja kun puhui, puhui pehmeästi, pikantisti suomea murtaen.

Elämä jatkui. Lapset kasvoivat. Äiti-mamman huolena oli, että

lapsilla olisi vahvat siivet, kun on aika lentää pesästä pois. Isän taitava kädenjälki kankaalla jätti viestin. Näe lapseni elämän kauneus ympärilläsi, niin kuin näet meitä ympäröivät ihmiset. Näe ahavoituneiden kalastajakäsien takana "Myrskyävä Laatokka". Näe multaisten talonpoikien käsistä "Ruiskaunokit ja päivänkakkarat. Näe maalin tahrimien isäsi käsistä "Kevätmaisema, "Rukous" tai aisti illan hämäryys "Kirja ja kynttilä".

Elämä olisi liian hyvä päättykseen tähän. Tätä onnen aikaa kesti 20 vuotta.

Toinen maailmansota

Ensimmäinen maailmansota heitti Nikolai Tscherbakoffin Pyhäjärvelle. Toinen maailmansota siirsi hänet vielä kauemmas länteen. Nyt ei Nikolai lähtenyt yksin. Mukana oli oma perhe ja yli 400.000 muuta vaeltajaa.

Lähtö oli kipeä meille kaikille ja niin Nikolaillekin. Laatokka, jota hän oli sadoin selvittimen vedoin tulkinnut. Kyläyhteisö, johon hän oli juurtunut ja siellä elämänsä sisältörikkaimmat vuodet kokenut, oli jätettävä. Nikolai ei siihen kyennyt. Koskaan hän ei irtaantunut Laatokan rannasta.

Muistan tapahtuman evakoaajan jälkeisiltä vuosilta Satakunnassa. Vietimme tutun karjalaisperheen uuden kodin tupaantuliaisjuhlaa. Perhe sai lahjojakin, pieniä ja vaatimattomia. Mutta sitten saapui isännän kaukainen sukulaismies ja hänellä oli mukanaan pieni Laatokka-taulu ja kertoo: "Työkö tän metsä keskel uotta raivanneet sen verra aukko ei näkyy ies Jumala taivas, ni täs olis sit toisenlaistaki maisemaa. Mie toin teil

Serpakohvin Laatokka-taulun."

Hetki oli liikuttava. Emäntä hyrskähti avoimeen itkuun ja isännänkin silmissä oli kosteutta. Hetken kuluttua syntyi vilkas keskustelu. "Miss päi Suomii ne Serpakohvit assuu". Savonlinnassa asuvat ja nykyisinhän heidän nimensä on Tervakorpi. Vilkas sortanlahtelaisemäntä kiirehtii selittämään. "Parempha se olkii muuttaa se nimi. Eihä ne tiäl ossaa sannoo niiku myö Karjalas, Serpakohv." Isäntä katseli taulua käsissään ja totesi hyvin vakavana - Se nimenmuutto ei varmastolt Nikolain keksintö. Tai muuttaaha ne monet muutki nimiään. Männeel viikol Makkarastki tul Mäkilevo. Mikkaa ei uo niiko enne, ei nimetkää.

Nikolai oli evakossa Kuortaneella ja ystäväystyvä säveltäjä Heikki Klementin kanssa. Vaikka Nikolai oli saanut Suomen kansalaisuuden jo 1928, hän pelkäsi Stalinin vaativan häntä takaisin Venäjälle. Klementti ehdotti nimen muuttoa. Ja niin sitten nimi vaihdettiin Tervakorveksi. Nimenmuutos ei

vienyt Stalinin pelkoa pois. Tervakorvet muuttivat Kuortaneen, Savonlinnan ja Nastolan kautta lopullisesti Hyvinkäälle. Nikolai maalasi koko elämänsä ajan hyvin intensiivisesti. Hän nukkui pois 74-vuotiaana Hyvinkäällä 1960.

Hyvinkäällä taide- näyttelyssä 24.10.1986

Nikolai Tervakorven näyttelyn avajaistilaisuuden tunnelma vanhassa puurakenteisessa Hyvinkään kaupunginmuseossa oli nostalginen. Muisteltiin taiteilijaa isänä, pappana, ystävänä ja Pyhäjärven Sortanlahdessa var-

sinaisen taidemaalarin uransa alkaneena taiteilijana.

Vaikka taiteilijasta itsestään oli vain valokuvasuurennos syksyisen kukkakimpun vieressä, tuntui kuin Nikolai Tscherbakoff olisi ollut läsnä. Iäkkään ystävän pysähtyessä kuvan eteen ja kohtaessa maljan Nikolaille, tuntui kuin kuva olisi hyväksyvästi hymyillyt. Prosit ystävä!

Pianisti **Tapio Mäenpää** soitti kappaleet Pietarin illat ja **Selim Palmgrenin** Meri. Hyvinkään Kuvataiteilijoiden sihteeri **Katja Hannulan** puhe oli lyhyt. "Kohottakaamme malja Nikolai Tscherbakoff-Tervakorvelle!

Kaikki tämä ja monenlaiset mietteet ja haastattelemieni ihmisten ajatukset täyttivät mieleni Nikolai Tervakorven näyttelyssä. Viereeni pysähtyy tyylikäs kutsuvieras ja toteaa: "Viehattäviä töitä, varsinkin nuo asetelmat. Eikö vaan. Yllättävän laaja on taiteilijan aiheiden skaala. Niin hänhän oli emigrantti, mutta täytyy kyllä sanoa, että käden jälki on mestarillinen, todella mestarillinen" Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä.

Meille pyhäjärveläisille tai useimmille meistä riitti, kun Serpakohvi maalasi yhden maiseman, Laatokan.

Katsellessani nyt kotonani pientä Laatokka-taulua, maalattu jo ennen sotaa, uskon, että Nikolai Tscherbakoff vaeltaa juuri nyt siinä maisemassa. Edessä tyyni Laatokka. Konevitsasta kuuluu kellojen soitto. Ja Nikolain taulun tuttu oranssijuova pilven reunalla näkyy hänelle kirkkaana ja loistavana.

Sydämelliset kiitokset Yrjö Tervakorpi ja Veera Makkonen, Jurka ja Verka isänne muistonäyttelyn järjestämisestä

REPIN Ateneumissa 27.4.-29.8.2021

Ilja Repin (1844–1930) tunnetaan ennen muuta psykologisen ihmiskuvan ja venäläisen kansankuvauksen mestarina. Näyttelyssä on esillä yli 140 maalausta ja paperipohjaista teosta yli kuudenkymmenen vuoden ajalta.

Liput ostettava ennakkoon: www.ateneum.fi

Maailman onnellisin kansa

□ Juha Koivisto
JR7 Perinneyhdistys, puh.joht.

80 VUOTTA SITTEEN koko Suomen kansa toipui talvisodan valtavista rasituksista ja aluemenetyksistä. Valmistauduimme yhtenäisenä rakentamaan kotimme ja perheemme lisäksi koko kansakuntaa, kohti pysyvää rauhanaikaa. Vähitellen kuitenkin maailmansodan pauhu kiiri korviimme, uusi uhka astui jälleen tietoisuuteemme.

Tätä oli tulossa (suora lainaus Stalinin puheesta 5.5.1941): *"Puolustuksesta siirrytään nyt hyökkävään toiminnan sotapolitiikkaan... Puna-armeija on nykyaikainen armeija, mutta on muistettava, että nykyaikainen armeija - on hyökkäysarmeija."*

Kului runsas puolitoista kuukautta, ja tämä kaikki muuttui täydeksi todeksi.

SUOMI VALMISTAUTUU. Jatkosota lähestyy. Jalkaväkirykmentti 7 (JR7, myöh. Tyrjän Rykmentti) perustetaan. Kesäkuun 10. päivänä 1941 kello 13.06 saapui 7.Prikaatin esikuntaan armeijakunnan lähettämä puhelinsanoma, joka kuului: "Toimeenpankaa suorituskäskyn kohdat - - -. Yleishankinnat määrätty alkaviksi 11.6.41." Tämä käsky merkitsi Jalkaväkirykmentti 7:n liikekannallepanoa. (1. liikekannallepanopäivä (I lkp-päivä) oli siis 11.6.1941).

Jatkosota alkaa 25.6.1941. Raitovakas kamppailu oli nyt alkamassa isänmaamme itsenäisyyden ja kansamme olemassaolon puolesta. Siinä kamppailussa Jalkaväkirykmentti 7 tuli esittämään merkittävää osaa. Hyökkäyskäskyn 2. divisioonan komentaja eversti **Aarne Blick** antoi joukoille Tarnalan tienristissä 30.6. 1941. Siitä alkoivat jatkosodan alun raskaimmat, toista kuukautta kestäneet taistelut, joiden perusteella JR7 sai Tyrjän Rykmentin nimen ja tuli tunnetuksi yhtenä jatkosodan maineikkaimmista joukko-osastoista komentajinaan **Armas Kemppi** ja **Adolf Ehrnrooth**.

Tyrjän taistelun voitto elokuun 4. päivän aamutunneilla oli monien tekijän tulos. Raskaimman taakan olivat kantaneet jalkaväen taisteluosastot. Mutta ilman tykistön ja erityisesti oman kranaatinheittämistämme tukea, ei voitto olisi ollut mahdollinen.

Pioneerit ja viestimiehet, kaikki yksiköt suorittivat miltei yli-inhimillisen raskaita päivätöitä; tarmokkaasti ja rohkeasti toimineella huollolla, erityisesti lääkitämiehillä, ammusajoneuvojen ja kenttäkeittiöitten ajomiehillä oli samoin mitä tärkein osuus voiton saavuttamiseen.

Tyrjän suurtaistelun rykmentille aiheuttamat menetykset olivat raskaat, mutta ne eivät olleet turhia. Vihollisen puolustus Laatokan-Karjalassa oli murtunut. Mikrinylän Akkaharjun aseman. Mäkelän tienhaaran länsipuolella Haukkavaaran pohjoispuolisella suokannaksella Rokkolanlahden rantaa pitkin Syväoron suuntaan, Sillanlahdesta Haukkavaaran tietä etelään. Saareksen kylä.

Tie oli auki Laatokalle. Elokuun 6. päivän iltana JR 7 marssi Ihalaan, ja Oinaanvaarassa yhä JR 48:aa vastaan puolustautuva vihollinen havaitsi joutuneensa saarroksiin. Elokuun 7. päivän iltana JR 7 valtasi Jaakkiman ja seuraavana päivänä Lahdenpohjan kauppalan sekä Huuhanmäen kasarmit. Kaikki nämä paikkakunnat saatiin miltei ehjinä.

Tämä uljas voitonretki herätti suurta riemua koko maassa. Tyrjän nimeä on harvemmin mainittu. Mutta mukana olleet tietävät, että Saares, Hotee, Ihala, Jaakkima, Lahdenpohja ja Huuhanmäki olivat vain palkinto työstä, jonka tuhannet nimeltä tuntemattomat sotilaat olivat suorittaneet Tyrjän metsissä.

(Tyrjän taistelun 1. vuosipäivänä 4.8.1942. Rykmentin komentaja Eversti Armas Kemppi ja valistusupseeri, vänrikki Matti Kuusi.)

JR7 - Tyrjän rykmentin taistelujen tie avautuu Tyrjän Rykmentin rintamalehden sivuilta, joille jokaisena sodan 1941-45 aamuna kello kuusi, vänrikki **Matti Kuusi** (myöh. akateemikko), ryhtyi kirjoittamaan ajankohtaisista tapahtumista niin omalla rintamaosalla kuin Suomen muilla rintamilla sekä mitä 2. maailmansodan muilla taistelutantereilla tapahtuu. Lehdellä oli suuri merkitys joukko-osaston/rykmentin mielialan ylläpitäjänä ja viihdyttäjänä, koska lehden erilaiset tietokilpailut ja muut haastekilpailut pitivät myös taistelukuntoa yllä.

JR7 -PERINNETOIMIKUNTA perustettiin vuonna 1999 ylläpitämään aseveljien yhteyksiä, säilyttämään ja siirtämään perinteitä,

luomaan edellytyksiä yhteisille tapahtumille ja tapaamisille sekä matkoille Kannaksen taistelu- paikoille. Mukana jäsenistössä on vielä 24 JR7:n ja JR49:n veteraania sekä noin 150 jälkipolvien edustajaa.

Osallistumme JR7:n perinnejoukko-osaston eli Savon Prikaatin (ed. 6.Pr.) edeltäjien Savon Jääkärien muistotilaisuuteen Porrassalmen taisteluiden vuosipäivänä 13.6. ja Helsingissä 4.9. aselevon solmimisen muistopäivälounaan sekä laskemme seppeleet Hietaniemen sankariristille, marsalkka **G.E.G. Mannerheimin** sekä kenraali **Adolf Ehrnroothin** paadelle jäseneksi voi liittyä maksuttomasti **etulinja@jrseiska.fi** - osoitteeseen. Tervetuloa myös jälkipolvet mukaan, jotta Suomen itsenäisyyden historia säilyy kansakunnan elävissä muistissa.

Kotisivulta <http://www.jr7.fi> löydät tietoa toiminnasta ja rykmentin facebook-sivulla mm. Kuusen toimittaman rintamalehden.

TYRJÄN TAISTELUJEN 80-VUOTISMUISTOTILAIUUS 7.8. 2021 klo 12-16 pidetään Parikkalan Tarnalassa, joka täten ystävällisenä kutsuna ilmoitetaan. Järjestelyt hoidetaan epidemian suojamääräysten mukaisesti siten, että turvallisesti voi osallistua. Ohjelma julkaistaan myöhemmin.

MAAILMAA KOETELLUT PANDEMIA on väistymässä. Näin meidän on uskottava ja luotettava asiantuntijoihin. Covid 19-virus on pirullinen vihollinen, me emme näe sitä. Yhtä kavalaan on hajottava debatti, jossa eriävä mielipide mielletään viholliseksi, uhkaksi. Piilovaikeuttaminen ei saa aina laadullisesti propaganda -muotoa, mutta määrällisesti vaikuttaa tehokkaasti.

Suomi ja suomalaiset selvisivät sotien kurimuksesta, säilyi itsenäisenä, maksoi sotakorvauksensa ja rakensi itselleen hyvinvointivaltion. Siellä asuva kansa on jo useamman kansainvälisen mittauskerran perusteella maailman onnellisinta. Pidetään se sellaisena. Menetyksistämme huolimatta. Puhutaan toisillemme vilkkaasti karjalaisten tapaan.

Tavataan valtateilla, poluilla tai pitkospuilla.

Toivotan mitä parhainta oloa ja eloa suloisessa Suomen suvessa.

Pihapiiri rupesi elämään

Matti Hakkarainen oli 1960-luvulla tv-pastorina Lähimmäiset -ohjelmassa, jossa olivat keskustelijoina myös psykiatri Martti Paloheimo ja kirvesmies Keinänen. Hakkarainen oli isäni **Mauri Toiviaisen** serkku. Matti Hakkarainen kertoi ET-lehdessä vuonna 1989 ensimmäisestä käynnistään Pyhäjärvellä.

Martti Toiviainen

OLEMME TYÖTOVERITENI KANSSA tehneet yhdessä useita retkiä. Olemme käyneet Lapissa ja Virossa, Roomassa ja Jerusalemissa. Eläkkeelle lähtöni lähestyessä hyvät työtoverini tahtoivat vielä kerran yllättää vaimoni ja minut. He halusivat viedä meidät Karjalan Kannakselle lapsuuteni kesämaisemiin.

Saimme kirjeen, jossa oli kutsu seikkailuun. Kesäkuun 8. päivänä klo 12 olisi lähtö ja seuraavan päivän iltana auringon laskettua palattaisiin.

Vaimoni tiesi etukäteen matkasta pääsuunnan, piti hän hänen hankkia minusta viisumitiedot, ja minäkin yritin mielessäni arvailla. Mutta kun matkan johtaja sanoi matkan alettua ja 29 työtoveruksen täyttäessä oman busin, että matkustamme Sakkolaan ja Pyhäjärvelle, tuntui ajatus uskomattomalta.

VIIPURISSA SAIMME OPPIAAN, nuoren venäläisen Innan, joka opiskelee kotikaupungissaan Petroskoissa suomenkieltä. Tiet olivat kurjassa kunnossa, vaikka oli aivan uusiakin teitä. Mutta Kiviniemen löysimme hyvin. Olihan meillä uusia ja vanhoja karttoja. Kiviniemessä odotti siisti matkustajakoti. Siellä yövyimme. Kiviniemen kaunis koski kuohuu yhtä vapaana kuin ennenkin.

Kiviniemen naapurikylässä Viiksanlahdessa olin ollut nuorukaisena syksyllä 1941 sotasaalishevosleirin hoitajana. Kylä oli muuttunut niin, etten tuntenut sitä. Sakkolan Sipilännäellä ovat tiet sillä tavoin uudistuneet ja talot hävinneet, ettemme löytäneet sitä maisemaa, jonka lapsena ja vielä sotakesänä 1942 ollessani renkinä tätini talossa hyvin tunsin. Sakkolan kirkosta olivat tallella vain vanhat betoniporaat. Kirkon ympärillä ollut hautausmaa oli myös hävitetty. Se

tuntuikin oudolta, ettei Kannaksella ole enempää vanhoja kuin uusiakaan kirkkoja. Kiviniemen hotellin pihalla näimme vain tuntemattoman sotilaan haudan.

AJOIMME SAKKOLAN KIRKOLTA vanhaa tietä pitkin Pyhäjärven puolelle. Ensin Saapun kylään ja sitten Kostermaahan. Saapurussa asuttiin, mutta Kostermaassa ei rakennuksia ollut. Oli vain iso viilelemätön peltoaukio.

Menimme järven rantaan. Ranta oli kasvanut täyteen puita ja pensaita. Siellä oli kuitenkin polku, jota pitkin kuljimme Saapun kylän suuntaan. Ja lopulta se löytyi. Autioranta. Pyhäjärven lahden poukama. Lapsuuteni uimaranta ja leikkipaikka. Venevat, joitten katolla kuivattelimme lapsina itseämme ja uimahousujamme, olivat poissa. Muuten ranta oli sama, matala hiekkaranta. Lienenkö koskaan aikaisemmin tuntenut sellaista löytämisen riemua kuin nyt tässä lapsuuteni maisemassa. Uimapuvut meillä oli tätä varten matkassa ja niin me uimme maailman parhaalla uimarannalla.

Rannasta oli helppo kulkea tuttua pellonpiennarta pitkin kohti mummolaani. Riihen paikalla ei näkynyt mitään jälkiä, mutta pihapiiristä oli tullut hautakumpu, jonka vierellä vanhat sireenipensaat ja angervot kukkivat. Kirsikkapuut ja luumupuut olivat jo kukkineet. Muutama villiintynyt omenapuukin oli vielä paikalla. Sen sijaan iso paju, joka on pihalla näkynyt mieleeni, oli kadonnut. Suureksi kasvanut lehtikuusi koristi kumpua. Sitä en lapsuudestani muistanut. Ja käki kukkui.

KUINKA MUMMOLAN PIHAPIIRI rupesikaan elämään muistoissani. Päärakennukset, aitat, saunat, kellarit, kaikki rakentuivat mielessäni. Ja niitten ympärillä ollut puutarha rupesi kukkimaan. Mutta ennen muuta heräsivät muistoissani elämään kaikki ne ihmiset, jotka olivat olleet minulle läheisiä. Täällä olin neljän sisaruskeni kanssa saanut viettää lapsuuteni huolehtimia keskiä.

Mummolan rannassa olin uinut edellisen kerran kesällä 1939 eli yli viisikymmentä vuotta sitten. Palanutta mummolaani kävin katsomassa sodan aikana syksyllä 1941. Nyt puolen vuosisadan jälkeen rakkaat työtoverini tekivät mahdolliseksi löytää uudelleen lapsuuteni maisemat.

Tämä työtoveritteni kanssa tekemäni matka lapsuuteni Karjalaan on antanut rohkeutta koota muistikuvia elämäni varrelta. Varmaa on, että tiet ja maisemat ovat vuosikymmenien varrella sillä tavoin muuttuneet, ettei läheskään kaikkea kerran elettyä enää löydy. Mutta toivon löytäväni kuitenkin joitakin sellaisia elämyksiä, jotka voisivat vaikuttaa lukijaan niin, että omatkin muistikuvat alkaisivat elää.

Kostermaassa, mummolani maisemissa, koin miten työtoverinikin löysivät kauttani jotain uutta ja merkittävää myös omaan elämänsä, vaikka maisemat olivat heille ennestään vieraita. Näin toivon lukijoilleniinkin käyvän.

Matti Hakkarainen

SA-KUVA.FI/SIGURD LAESVIRTA

Jalkaväenkenraali **Adolf Ehrnrooth** täytti 95 vuotta 9.2.2000. Senhän koko kansa tietää. Kymmentä päivää myöhemmin hän oli kutsunut sodanaikaisen rykment-

Syntymäpäivät [Vuonna 2000]

tinsä, JR 7:n eli Tyrjän rykmentin, juhlimaan. Juhlat pidettiin Turun linnassa. 180 veteraania meitä oli mukana.

Laivaston soittokunta, Veteraanikuoro, muutama loistava puhe. Ja yhteinen ateria.

Sellaisessa juhlassa saa olla mukana vain kerran elämässään.

Ikämiehiä olimme kaikki. Nuorimmat täyttivät tänä vuonna 75 vuotta. Monet tapasivat toisensa vuosikymmenten jälkeen. Jotkut olivat tavanneet viimeksi sotasairaalassa. Mutta monen vanhan miehen rypyisten kasvojen takaa löytyi kuitenkin muisto nuoresta miehestä, melkein nuorukaisesta. Ja niin muistot heräsivät eloon:

- olitko vyöryttämässä oikealta, vasemmalta vai keskeltä
- minä toin aseesi sieltä pois
- muistatko, muistatko

Niin kuin yli puoli vuosisataa olisi pyyhitty pois. Eivät sitä yhteyttä muut ymmärrä kuin aseveljet. Kenraalin puhe oli juhlan huippu. Kun hän tuli juhlasaliin, hän sanoi: *"Aseveljet, te pelastitte Suomen. Luojan kiitos!"*

Me Tyrjän miehet rakastamme ja kunnioitamme komentajaamme. Niin olemme tehneet koko ikämme. Puheesta jäi erityisesti mieleen, kun kenraali kertoi tavanneensa kuntoutuslaitoksessa sotaleskiä. Hän oli keskustellut heidän

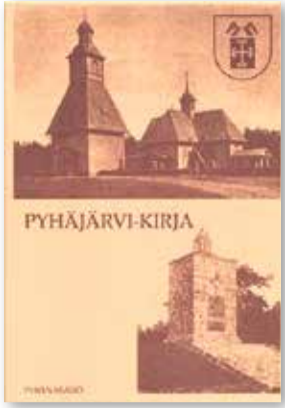
kanssaan ja kuunnellut heitä. Yksi heistä oli sanonut: *"Kun tieto mieheni kaatumisesta tuli, minä olin yksin kuuden lapseni, yhden lehmän ja kivien pellon kanssa."*

Kun kirjoitin nämä sanat muistiini, luin ne useaan kertaan. Ja niin toivon Sinunkin, hyvä lukija, tekevän. Sanat saattavat panna meidät tyytymättömät suomalaiset ajattelemaan ja kiittämäänkin. Viiden vuoden päästä vieteään 100-vuotispäiviä. Uskon, että Aatu kyllä silloin vielä elää. Hänessä on vahva henki. Mutta Jumala sen vain tietää.

Pastori Matti Hakkaraisen muistelu vuodelta 2000 (ET-lehti).

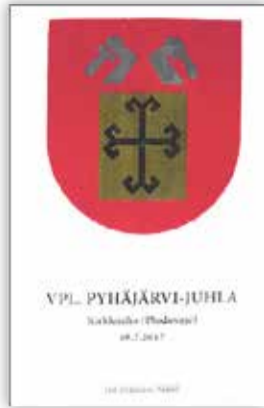
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön Kirjoja ja tuotteita:

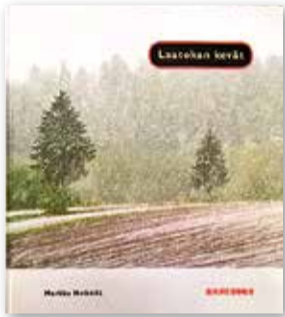
Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika, 1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös murresanaston selityksineen.

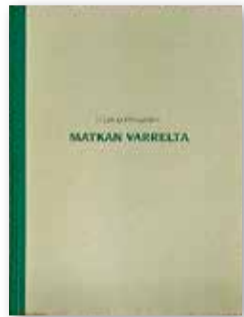
Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015 336 s. Hinta 40 €

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

Laatokaan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokaan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika, 1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika, 1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali,
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Karjalainen sunnuntai-iltapäivä Mouhijärvellä 7. marraskuuta

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Vammalan Karjalaseura ja Sastamalan seurakunta järjestävät yhdessä konsertin ja kirkkokahvit Mouhijärven kirkossa sunnuntaina 7.11.2021, jos koronatilanne sallii yleisötilaisuuksien järjestämisen tuolloin.

Konsertin esiintyjä on pyhäjärveläistäustainen baritoni **Hannu Musakka**. Tarkempia tietoja tapahtumasta kerrotaan Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä syksyllä.

Tämä marraskuinen konserttitilaisuus korvaa aikaisemmin suunnitelmassa olleen, Nokiolla syksyllä 2021 pidettäväksi kaavailun tilaisuuden, josta kerrottiin alustavasti tässä lehdessä maaliskuussa.

Vanhan kirjallisuuden päivät 30. - 31.7.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Vpl. Pyhäjärvi-lehti ja Vammalan Karjalaseura ovat yhdessä mukana Vanhan kirjallisuuden päivillä 30. - 31.7.2021 Karjalan Liiton osastolla Sastamalassa Sylvään koululla. Osastolta löydät muitakin tuttuja, eri karjalaisten yhteisöjen edustajia.

Poikkea tervehtimässä!

P.S. Tapahtuma järjestetään, jos koronatilanne sallii, joten seuraa tapahtuman tiedotusta.

OSSAAT SIE ARVAILLA

Oikia rivi sananparsiarvoituksiin sivulla 12:

veräjät – kohtuus – laihtuu – kirpu – vettä – rotinoil – kaatuu – kevväine – veljäpoika – pyllyl – kellokiel – lutteil

(Voip näihetik tietyst löytyy usiampiikki sopivii sannoi, ko ha vaa sanonna sisältö avvautuu itselleis. Sanaparsii miettiissäis voit samal täs pyöritellä murreannoi ja niihe merkityksii.)

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Dokumenttielokuva Muistojen järvi, kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärssisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

liris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita

sopivimman ja poistaa ylimääräiset.
Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset:
säätiön asiamieheltä

Tilaa Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni Kestotilaus **Tilauhinnat 2021:**
Lahjaksi 1 vuosi kotimaahan ja
Osoitteenmuutos Irtonumero ulkomaille 35 €/vuosi

TARJOUS: LOPPUVUODEN 2021 LEHDET 15 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Posti-
merkki
1,75 €

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro